

Brüssel, 21. oktoober 2020
(OR. en)

12151/20

Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0217(COD)

AGRI 373
AGRIORG 92
AGRISTR 96
AGRIFIN 101
CODEC 1043
CADREFIN 342

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	11604/20
Komisjoni dok nr:	9634/18 + COR 1 + ADD 1
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 – Üldine lähenemisviis

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi poolt konsolideeritud sõnastusettepanekud eespool nimetatud ettepaneku kohta.

Põllumajanduse ja kalanduse nõukogu 19.–20. oktoobri 2020. aasta istungil kinnitasid delegatsioonid, et lisas olev tekst moodustab nõukogu üldise lähenemisviisi eespool nimetatud ettepaneku suhtes. See tähendab, et nõukogul on nüüd üldise kokkuleppe saavutamise eesmärgil poliitilised volitused alustada läbirääkimisi Euroopa Parlamendiga, kui kõnealune kaasseadusandja on samuti oma seisukohas kokku leppinud.

Võrreldes komisjoni ettepanekuga on lisatud tekst märgitud **paksus** kirjas ja väljajäetud tekst on tähistatud nurksulgudega [...].

Tuleks märkida, et teksti võidakse teha täiendavaid õiguslikke/tehnilisi kohandusi, et tagada selle koostamise vajalik kvaliteet.

EESISTUJARIIGI SÕNASTUSETTEPANEKUD

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

**ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega
tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 43 lõiget 2,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse kontrollikoja arvamust,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,
võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

[Põhjendused vaadatakse läbi hilisemas etapis.]

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

¹ ELT C ..., ..., lk ...

² ELT C ..., ..., lk ...

I jaotis

Kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Kohaldamisala

Käesolevas määruses sätestatakse õigusnormid, millega reguleeritakse [...] järgmist:

- a) kulude rahastamine ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames [...];
- b) liikmesriikide kehtestatavad juhtimis- ja kontrollisüsteemid;
- c) raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise ning vastavuse kontrolli menetlused.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „õigusnormide rikkumine“ – õigusnormide rikkumine määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses;
- b) „juhtimissüsteemid“ – käesoleva määruse II jaotise II peatükis osutatud juhtorganid ning käesolevas määruses ja määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] osutatud liidu põhinõuded, sealhulgas aruandlussüsteem, mis on võetud kasutusele määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 121 osutatud iga-aastase tulemusaruande jaoks;
- c) „liidu põhinõuded“ – määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] ja käesolevas määruses sätestatud nõuded;

- d) „tõsised puudused juhtimissüsteemide toimimises“ – süsteemse puuduse olemasolu, võttes arvesse selle kordumist, tõsidust ja kahjulikku mõju korrektsele kulude deklareerimisele, väljundeid ja tulemusi käsitlevale aruandele või liidu õiguse järgimisele.

Artikkel 3

Erandid vääramatute jõe ja erandlike asjaolude korral

ÜPP rahastamise, haldamise ja seire puhul võidakse „vääramatute jõe“ ja „erandlike asjaoludena“ tunnustada eelkõige järgmist:

- a) raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist;
- b) põllumajandusliku majapidamise loomakasvatushoonete hävimine õnnetusjuhtumi tagajärjel;
- d) kogu põllumajandusliku majapidamise või selle suure osa sundvõõrandamine, kui taotluse esitamise päeval ei olnud võimalik sundvõõrandamist ette näha;
- e) **toetusesaaja surm;**
- f) **toetusesaaja pikaajaline töövõimetus.**

II jaotis

Põllumajandusfondide üldsätted

I PEATÜKK

Põllumajandusfondid

Artikkel 4

Põllumajanduskulude rahastamise fondid

ÜPP eri sekkumisi ja meetmeid rahastatakse liidu üldeelarvest (edaspidi „liidu eelarve“) järgmiste fondide kaudu:

- a) Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond (EAGF);
- b) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD).

Artikkel 5

EAGFi kulud

- 1. EAGFi rakendatakse kas otsese eelarve täitmisena või liikmesriikide ja liidu jagatud eelarve täitmisena, nagu on sätestatud lõigetes 2 ja 3.
- 2. Jagatud eelarve täitmise korral rahastatakse EAGFist järgmiseid kulusid:
 - a) põllumajandusturgusid reguleerivad või toetavad meetmed, nagu on sätestatud määruses (EL) nr 1308/2013³;
 - b) määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise 3. peatükis osutatud sektoripõhised sekkumised;

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

- c) põllumajandustootjatele otsetoetustena makstavad sekkumised vastavalt määruse (EL) .../...[ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 14 osutatud ÜPP strateegiakavale;
- d) liidu rahaline toetus põllumajandustoodete teavitus- ja müügiedendusmeetmetele liidu siseturul ja kolmandates riikides, mida liikmesriigid rakendavad ja mis on komisjoni poolt välja valitud;
- e) liidu rahaline toetus määruses (EL) nr 228/2013 osutatud põllumajanduse erimeetmetele liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks ning määruses (EL) nr 229/2013 osutatud väiksematele Egeuse mere saartele suunatud põllumajandusvaldkonna erimeetmetele.

3. EAGFist rahastatakse otsese eelarve täitmise korral järgmised kulud:

- a) põllumajandustoodete müügiedendus otseselt komisjoni poolt või rahvusvaheliste organisatsioonide vahendusel;
- b) liidu õiguse kohaselt võetud meetmed põllumajanduse geneetiliste ressursside säilitamise, kirjeldamise, kogumise ja kasutamise tagamiseks;
- c) põllumajanduse raamatupidamise andmesüsteemide loomine ja haldamine;
- d) põllumajandusuuringute süsteemid, sealhulgas põllumajanduslike majapidamiste struktuuriuuringud.

Artikkel 6

EAFRD kulud

EAFRDi rakendatakse liikmesriikide ja liidu jagatud eelarve täitmisena. Sellest rahastatakse liidu rahalist toetust, mis on ette nähtud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise

4. peatükis osutatud ÜPP strateegiakava kohastele maaelu arengu sekkumistele **ning liikmesriikide algatusel antavale tehnilisele abile, millele on osutatud kõnealuse määruse artiklis 112.**

Muud kulud, sealhulgas tehniline abi

Mõlemast fondist võib kas komisjoni algatusel või tema nimel otseselt rahastada ÜPP rakendamiseks vajalikku ettevalmistust, seiret, haldus- ja tehnilist abi ning hindamist, auditeerimist ja kontrolli. Eelkõige hõlmavad need järgmist:

- a) ÜPP analüüsi, haldamise, seire-, teabevahetuse ja rakendamise meetmed, samuti kontrollisüsteemide ning tehnilise ja haldusabi rakendamisega seotud meetmed;
- b) pindala seiresüsteemide jaoks vajalike satelliitandmete hankimine komisjoni poolt vastavalt artiklile 22;
- c) komisjoni poolt kaugseirerakenduste kaudu võetud meetmed põllumajandusressursside seireks vastavalt artiklile 23;
- d) meetmed, mis on vajalikud ÜPP rahastamiseks kasutatavate fondide finantsjuhtimist puudutava teabe, vastastikuse sidumise, seire ja kontrolli meetodite ja tehniliste vahendite säilitamiseks ja arendamiseks;
- e) ÜPP kohta teabe esitamine kooskõlas artikliga 44;
- f) ÜPP alased uuringud ning fondidest rahastatud meetmete hindamine, sealhulgas hindamismeetodite parendamine ja teabevahetus ÜPP tavade kohta, samuti koostöös Euroopa Investeerimisprogrammiga (EIP) tehtud uuringud;
- g) vajaduse korral rahaline toetus ÜPPga seotud rakendusametitele, mis on asutatud vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 58/2003⁴;

⁴ Nõukogu 19. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 58/2003, millega kehtestatakse nende täitevasutuste põhikiri, kellele usaldatakse teatavad ühenduse programmide juhtimisega seotud ülesanded (EÜT L 11, 16.1.2003, lk 1).

- h) rahaline toetus teabe levitamise, teadlikkuse tõstmise, koostöö edendamise ja kogemuste vahetamisega seotud meetmetele, mida võetakse liidu tasandil maaelu arengu sekkumiste raames, sealhulgas võrgustike loomine asjaomaste pooltega;
- i) infotehnoloogiavõrgustikud, mis keskenduvad infotöötlusele ja -vahetusele, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemid, mida on vaja seoses ÜPP haldamisega;
- j) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012⁵ artikli 44 lõike 2 kohaselt liidu kvaliteedipoliitika raames logode väljatöötamiseks, registreerimiseks ja kaitseks ning sellega seotud intellektuaalse omandi õiguste kaitseks vajalikud meetmed, sealhulgas vajalikud infotehnoloogilised (IT-)arendused.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta (ELT L 343, 14.12.2012, lk 1).

II PEATÜKK

Juhtorganid

Artikkel 8

Makseasutused ja koordineerivad asutused

1. Makseasutused on liikmesriikide asutused või talitused, kes vastutavad artikli 5 lõikes 2 ja artiklis 6 osutatud kulude haldamise ja kontrolli eest.

Välja arvatud maksete tegemine, võib nimetatud ülesannete täitmist delegeerida.

2. Liikmesriigid akrediteerivad makseasutustena asutused või talitused, kes kohaldavad halduskorraldust ja sisekontrollisüsteemi, mis annavad piisava tagatise selle kohta, et maksed on seaduslikud ja korrektsed ning nende suhtes kohaldatakse nõuetekohast arvepidamist. Selleks täidavad makseasutused artikli 10 lõike 1 punkti a kohaselt komisjoni kehtestatud akrediteerimise miinimumtingimusi seoses sisekeskkonna, kontrollitegevuse, teabe ja selle edastamise ning seirega.

Iga liikmesriik piirab **vastavalt oma põhiseaduslikele sätetele** akrediteeritud makseasutuste arvu järgmiselt:

- a) üks asutus riigi tasandil või, kui see on kohaldatav, üks asutus piirkonna kohta, ning
- b) üks asutus, nii EAGFi kui ka EAFRD kulude haldamiseks, **kui on olemas vaid riigi tasandi makseasutus.**

Erandina teisest lõigust võivad liikmesriigid säilitada makseasutused, mis on akrediteeritud enne 15. oktoobrit 2020.

Kui makseasutused luuakse piirkondlikul tasandil, peavad liikmesriigid siiski lisaks akrediteerima riigi tasandil makseasutuse selliste toetuskavade jaoks, mida nende iseloomu tõttu tuleb hallata riigi tasandil, või andma kõnealuste kavade haldamise volitused üle oma piirkondlikele makseasutustele.

Nende makseasutuste akrediteering, kes ei ole hallanud EAGFi või EAFRD kulusid vähemalt kolme aasta jooksul, tühistatakse.

Liikmesriigid ei tohi määrata ühtegi uut makseasutust pärast käesoleva määruse jõustumist, **välja arvatud teise lõigu punktis a osutatud juhul, kui põhiseaduse sätete kohaselt on nõutavad piirkondlikud makseasutused.**

3. Määruse (EL, Euratom) 2018/... [uus finantsmäärus] („finantsmäärus“) artikli 63 lõigete 5 ja 6 kohaldamisel koostab akrediteeritud makseasutuse juht hiljemalt asjaomasele eelarveaastale järgneva aasta 15. veebruariks järgmised dokumendid ja esitab need komisjonile:
 - a) raamatupidamise aastaaruanne kulude kohta, mis on kantud nende akrediteeritud makseasutustele delegeeritud ülesannete täitmise käigus, nagu on ette nähtud finantsmääruse artikli 63 lõike 5 punktiga a, ja millele on lisatud vajalik teave raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise kohta vastavalt artiklile 51;
 - b) **ka käesoleva määruse artikli 52 lõikes 1 ning määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 121** osutatud iga-aastane tulemusaruanne, mis tõendab, et kulud tehti vastavalt artiklile 35;

- c) finantsmääruse artikli 63 lõikega 6 ette nähtud liidu vahendite haldaja kinnitus selle kohta, et:
- i) asjaomane teave on nõuetekohaselt esitatud, täielik ja täpne, nagu on ette nähtud finantsmääruse artikli 63 lõike 6 punktiga a,
 - ii) kehtestatud juhtimissüsteem toimib nõuetekohaselt, andes vajaliku tagatise seoses iga-aastases tulemusaruandes esitatud väljunditega, nagu on ette nähtud finantsmääruse artikli 63 lõike 6 punktidega b ja c,
 - iii) auditi ja kontrollide käigus süsteemides tuvastatud vigade ja nõrkuste olemust ja ulatust on analüüsitud ning on võetud või kavandatud parandusmeetmed, nagu on ette nähtud finantsmääruse artikli 63 lõike 5 punktiga b.

Komisjon võib 15. veebruariks seatud tähtaega, millele on osutatud esimeses lõigus, erakorraliselt pikendada 1. märtsini, kui asjaomane liikmesriik seda taotleb, nagu on ette nähtud finantsmääruse artikli 63 lõike 7 teise lõiguga.

4. Mitme makseasutuse akrediteerimise korral määravad liikmesriigid avalik-õigusliku koordineeriva asutuse, kellele nad panevad järgmised ülesanded:
- a) komisjonile esitatava teabe kogumine ja komisjonile edastamine;
 - b) **käesoleva määruse artikli 52 lõikes 1 ning määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 121 osutatud iga-aastase tulemusaruande esitamine;**
 - c) meetmete võtmine või koordineerimine, et kõrvaldada üldist laadi puudused ja teavitada komisjoni järeelmeetmetest;

- d) liidu õigusnormide kooskõlastatud kohaldamise edendamine ja **võimaluse korral** tagamine.

Esimese lõigu punktis a osutatud finantsteabe töötlemisega seoses kohaldatakse koordineeriva asutuse suhtes liikmesriigipoolset eriakrediteerimist.

Koordineeriva asutuse esitatavat iga-aastast tulemusaruannet käsitletakse artikli 11 lõikes 1 osutatud arvamuses ja aruande edastamisel lisatakse sellele liidu vahendite haldaja kinnitus, mis hõlmab **kogu** aruande **koostamist**.

5. Kui akrediteeritud makseasutus ei täida või enam ei täida ühte või mitut lõikega 2 ette nähtud akrediteerimiskriteeriumit, tunnistab liikmesriik omal algatusel või komisjoni taotlusel akrediteeringu kehtetuks, kui makseasutus ei tee pädeva asutuse kindlaks määratud tähtaja jooksul probleemi raskusastmele vastavaid kohandusi.
6. Makseasutused haldavad oma vastutusalasse kuuluvaid riikliku sekkumisega seotud toiminguid ja tagavad nende kontrolli ning neil lasub üldine vastutus kõnealuses valdkonnas.

Kui toetust antakse rahastamisvahendi kaudu, mida rakendab EIP või muu rahvusvaheline finantseerimisasutus, milles liikmesriigil on osalus, peab makseasutus tuginema **EIP või muu rahvusvahelise asutuse esitatavale** kontrolliaruandele, milles tõendatakse [...] esitatud maksetaotlusi.

7. Artikli 31 kohaldamisel esitatakse 30. juuniks 2030 kooskõlas lõigetega 3 ja 4 täiendav tulemusaruanne EAFRD kulude kohta, mis hõlmab ajavahemikku kuni 31. detsembrini 2029⁶.

⁶ Selle uue lõike 7 tekst on õiguslikel põhjustel üle võetud ÜPP strateegiakavade määruse artiklist 121.

Artikkel 9

Pädev asutus

1. Liikmesriigid määravad ministeeriumi tasandil asutuse, kes vastutab järgmise eest:
 - a) artikli 8 lõikes 2 osutatud makseasutustele akrediteeringu andmine ning selle läbivaatamine ja tühistamine;
 - b) artikli 8 lõikes 4 osutatud koordineeriva asutuse akrediteerimine;
 - c) artiklis 11 osutatud sertifitseerimisasutuse määramine;
 - d) pädevale asutusele käesoleva peatüki alusel pandud ülesannete täitmine.
2. Pädev asutus teeb vormikohase otsuse makseasutusele ja koordineerivale asutusele akrediteeringu andmise või pärast akrediteeringu läbivaatamist selle tühistamise kohta selliste akrediteerimistingimuste kontrollimise alusel, mille komisjon võtab vastu vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile a. Pädev asutus teavitab antud ja tühistatud akrediteeringutest viivitamata komisjoni.

Artikkel 10

Komisjoni volitused

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **et tagada artiklis 8 sätestatud süsteemi tõhus toimimine**, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega, mis käsitlevad:
 - a) artikli 8 lõikes 2 osutatud makseasutuste ja artikli 8 lõikes 4 osutatud koordineerivate asutuste akrediteerimise miinimumtingimused;
 - b) makseasutuste kohustused seoses riikliku sekkumisega, **samuti** normid nende haldus- ja kontrollialase pädevuse sisu **kohta**.

2. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles sätestatakse normid järgmise kohta:
- a) makseasutuste ja koordineerivate asutuste akrediteerimise, akrediteeringu tühistamise ja selle läbivaatamise menetlused ning makseasutuste akrediteeringu järelevalve menetlused;
 - b) artikli 8 lõike 3 punktis c osutatud makseasutuste vahendite haldaja kinnituse aluseks olev töö ja kontrollid;
 - c) artikli 8 lõikes 4 osutatud koordineeriva asutuse toimimine ja teabe esitamine komisjonile.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 11

Sertifitseerimisasutused

1. Sertifitseerimisasutus on avalik-õiguslik või eraõiguslik auditeerimisasutus, mille liikmesriik on määranud vähemalt kolmeks aastaks, ilma et see piiraks siseriikliku õiguse kohaldamist. Juhul, kui see asutus on eraõiguslik auditeerimisasutus, ja kui kohaldatav liidu või liikmesriigi õigus seda nõuab, valib selle välja liikmesriik avaliku pakkumismenetluse teel.

Finantsmääruse artikli 63 lõike 7 esimese lõigu kohaldamisel esitab sertifitseerimisasutus rahvusvaheliselt aktsepteeritud auditeerimisstandarditele vastava arvamuse, milles märgitakse, kas:

- a) raamatupidamise aastaaruanne annab õige ja õiglase ülevaate;
- b) liikmesriikide kehtestatud juhtimissüsteemid toimivad nõuetekohaselt;

- c) artiklis 52 osutatud iga-aastase tulemusaruande kontrollimise ja heakskiitmise menetluse jaoks väljundnäitajate kohta esitatud tulemusaruanded ning määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 115 osutatud mitmeaastase tulemuslikkuse seire jaoks tulemusnäitajate kohta esitatud tulemusaruanded, mis tõendavad, et käesoleva määruse artiklit 35 on järgitud, on korrektsed;
- d) kulud määruses (EL) nr 1308/2013, **määruses (EL) nr 228/2013, määruses (EL) nr 229/2013 ja määruses (EL) 1144/2014** sätestatud meetmete eest, mille hüvitamist on komisjonilt taotletud, on seaduslikud ja korrektsed.

Kõnealuses arvamuses märgitakse ka seda, kas auditis seatakse artikli 8 lõike 3 punktis c osutatud liidu vahendite haldaja kinnituses esitatud väited kahtluse alla.

Kui toetust antakse rahastamisvahendi kaudu, mida rakendab EIP või muu rahvusvaheline finantseerimisasutus, milles liikmesriigil on osalus, peab sertifitseerimisasutus tuginema iga-aastasele auditiaruandele, mille on koostanud selliste asutuste välisaudiitorid. **Sellised asutused esitavad iga-aastase auditiaruande liikmesriikidele.**

- 2. Sertifitseerimisasutus peab valdama vajalikku tehnilist oskusteavet. Sertifitseerimisasutus on oma tegevuses sõltumatu nii makseasutusest kui ka asjaomasest koordineerivast asutusest ning kõnealusele asutusele akrediteeringu andnud asutusest ja ÜPP rakendamise ja seire eest vastutavatest asutustest.
- 3. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse õigusnormid seoses sertifitseerimisasutuste ülesannetega, sealhulgas teostatavate kontrollidega ja kontrollitavate asutustega, ning kõnealuste asutuste koostatavate sertifikaatide ja aruannete ning saatedokumentidega.

Rakendusaktides sätestatakse ka:

- a) auditeerimispõhimõtted, millel põhinevad sertifitseerimisasutuste arvamused, sealhulgas riskihindamine, sisekontrollid ja nõutav auditi tõendusmaterjali tase;
- b) sertifitseerimisasutuste kasutatavad auditeerimismeetodid, võttes arvesse rahvusvahelisi auditeerimisstandardeid, et esitada oma arvamusi.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

III JAOTIS

Fondide finantsjuhtimine

I PEATÜKK

EAGF

1. JAGU

EELARVEDISTSIPLIIN

Artikkel 12

Eelarve ülemmäär

1. EAGFi kulude iga-aastane ülemmäär koosneb maksimumsummadest, mis on selle jaoks kindlaks määratud määrusega (EL, Euratom) [COM(2018) 322 final].
2. Juhul kui liidu õigusega nähakse ette summad, mis tuleb lõikes 1 osutatud summadest maha arvata või neile juurde liita, võtab komisjon ilma artiklis 101 osutatud menetlust kohaldamata vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu õiguses osutatud andmete põhjal kindlaks EAGFi kuludeks eraldatav netosaldo.

Artikkel 13

Ülemmäärast kinnipidamine

1. Kui liidu õigusega on liikmesriigiga seonduvate põllumajanduskulude puhul ette nähtud rahaline ülemmäär eurodes, hüvitatakse sellised kulud eurodes kindlaks määratud ülemmäära ulatuses, ning artiklite 37–40 kohaldamise korral koos vajalike kohandustega.
2. Määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 81 osutatud liikmesriikide otsetoetuste vormis sekkumisi, mida on korrigeeritud käesoleva määruse artiklis 15 sätestatud kohandustega, käsitatakse rahaliste ülemmääradena eurodes.

Põllumajandusreserv

1. Reserv, mille eesmärk on anda põllumajandussektorile täiendavat toetust turukorralduseks või turu stabiliseerimiseks või põllumajandustoodangu tootmist ja turustamist mõjutavate kriiside korral (edaspidi „põllumajandusreserv“), määratakse EAGFi puhul kindlaks iga aasta alguses.

Põllumajandusreservi assigneeringud kantakse otse liidu eelarvesse.

Põllumajandusreservist tehakse vahendid kättesaadavaks määruse (EL) nr 1308/2013 artiklite 8–21 ning artiklite 219, 220 ja 221 kohaste meetmete jaoks üheks või mitmeks aastaks, mille jaoks lisatoetust taotletakse.

2. Põllumajandusreservi summa on 450[...] miljonit eurot jooksevhindades ajavahemiku 2023[...]–2027 iga aasta alguses. Komisjon võib vajaduse korral põllumajandusreservi summat aasta jooksul kohandada, võttes arvesse turuarenguid või väljavaateid asjaomasel või järgmisel aastal ning EAGFis olemas olevaid assigneeringuid.

Erandina finantsmääruse artikli 12 lõike 2 punktist d kantakse põllumajandusreservi kulukohustustega sidumata assigneeringud üle [...], et rahastada põllumajandusreservi järgmistel eelarveaastatel **kuni 2027. aastani**.

Erandina finantsmääruse artikli 12 lõike 2 punktist d kantakse 2023[...] aastasse üle ka kriisireservis 2022[...] aasta lõpus kogu alles olev kasutamata summa, ilma seda artikli 5 lõike 2 punktis c osutatud meetmeid hõlmavatele eelarveridadele tagasi kandmata, ja tehakse põllumajandusreservi rahastamiseks kättesaadavaks.

Põllumajandusreservi kasutamise korral täiendatakse seda uuesti, kasutades EAGFi olemasolevat tulu, EAGFi vaheülemmäära raames olemasolevaid varusid või viimase võimalusena finantsdistsipliini mehhanismi.

⁷ Vastavalt nõukogu õigustalituse esitatud märkustele ajutises MFFi töörühmas lisatakse käesoleva artikli õigusliku alusena viide ELi toimimise lepingu artiklile 322.

Finantsdistsipliin

1. Komisjon määrab kindlaks käesoleva määruse artikli 5 lõike 2 punktis c osutatud otsetoetuste vormis sekkumiste kohandamise määra ning käesoleva määruse artikli 5 lõike 2 punktis e[...] osutatud erimeetmete jaoks määruse (EL) nr 228/2013 IV peatüki ja määruse (EL) nr 229/2013 IV peatüki alusel antava liidu rahalise toetuse kohandamise määra (edaspidi „kohandamise määr“), kui asjaomase eelarveaasta vaheülemmäära raames rahastatavate sekkumiste ja meetmete prognoosid osutavad kohaldatava aastase ülemmäära ületamisele.

Kohandamise määra kohaldatakse põllumajandustootjatele esimeses lõigus osutatud sekkumiste ja erimeetmete jaoks antavate toetuste suhtes, mis ületavad 2000 eurot vastaval kalendriaastal. Käesoleva lõigu kohaldamisel kohaldatakse *mutatis mutandis* määruse (EL) nr.../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 15 lõiget 2a.

Komisjon võtab selle kalendriaasta 30. juuniks, mille suhtes kohandamise määra kohaldatakse, vastu kohandamise määra kehtestavad rakendusaktid. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

2. Kuni selle kalendriaasta 1. detsembrini, mille suhtes kohandamise määra kohaldatakse, võib komisjon uue teabe alusel võtta vastu rakendusaktid lõike 1 kohaselt kehtestatud kohandamise määra kohandamiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

3. Kui on kohaldatud finantsdistsipliini, kasutatakse finantsmääruse artikli 12 lõike 2 punkti d kohaselt üle kantud assigneeringuid selleks, et rahastada käesoleva määruse artikli 5 lõike 2 punkti c kohaseid kulusid niivõrd, kuivõrd see on vajalik finantsdistsipliini korduva kohaldamise vältimiseks.

Kui esimeses lõigus osutatud üle kantud assigneeringud jäävad kasutamata, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, milles sätestatakse iga liikmesriigi kulukohustustega sidumata assigneeringud, mis tuleb lõplikele toetusesaajatele tagasi kanda, välja arvatud juhul, kui tagasikandmisele kuuluv kulukohustustega sidumata assigneeringute kogusumma moodustab EAGFi kulude iga-aastasest üldisest ülemmäärast alla 0,2 %.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

4. Komisjoni poolt vastavalt lõike 3 teisele lõigule kindlaks määratud summad kannavad liikmeriigid lõplikele toetusesaajatele tagasi kooskõlas objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega. Liikmesriigid võivad kohaldada hüvitatava summa miinimummäära lõpliku toetusesaaja kohta.

Esimeses lõigus osutatud tagasimakset kohaldatakse üksnes lõplikele toetusesaajatele nendes liikmesriikides, kus eelmisel eelarveaastal kohaldati finantsdistsipliini.

5. Kuna **määruse (EL) nr 1307/2013** [...] artikliga **17** ette nähtud otsetoetuste vormis sekkumised võetakse kasutusele järk-järgult, kohaldatakse finantsdistsipliini Horvaatia suhtes alates 1. jaanuarist 2022.
6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **mis on vajalikud finantsdistsipliini ühtse kohaldamise tagamiseks liikmesriikides**, täiendades käesolevat määrust finantsdistsipliini arvutamist käsitlevate õigusnormidega, mida liikmesriigid kohaldavad põllumajandustootjate suhtes.

Artikkel 16

Eelarvedistsipliini kord

1. Kui N eelarveaasta eelarveprojekti koostamise ajal tundub, et on oht artiklis 12 osutatud summat N eelarveaasta kohta ületada, teeb komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule või nõukogule ettepaneku rakendada vajalikke meetmeid, et tagada kõnealusest summast kinnipidamine.
2. Kui mis tahes ajal on komisjoni hinnangul oht artiklis 12 osutatud summat ületada ja kui komisjon ei saa võtta asjakohaseid meetmeid olukorra parandamiseks, pakub ta välja muud meetmed, mille abil tagada osutatud summast kinnipidamine. Kõnealused meetmed võetakse vastu nõukogu poolt, kui asjakohase meetme õiguslik alus on aluslepingu artikli 43 lõige 3, või Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt, kui asjakohase meetme õiguslik alus on aluslepingu artikli 43 lõige 2.
3. Kui N eelarveaasta lõpul liikmesriikide hüvitamistaotlused ületavad või tõenäoliselt ületavad artiklis 12 osutatud summat, siis komisjon:
 - a) võtab nimetatud taotlused arvesse proportsionaalselt liikmesriikide esitatud taotlustega ja olemasoleva eelarve piires ning võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse ajutiselt kindlaks asjaomase kuu maksete summa;
 - b) määrab kõikide liikmesriikide jaoks hiljemalt N+1 eelarveaasta 28. veebruariks kindlaks nende N eelarveaasta liidu rahastamise seisu;
 - c) võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks liidu rahastamise kogusumma liikmesriikide kaupa, tuginedes liidu rahastamise ühtsele määrale igakuisteks makseteks määratud eelarvele;
 - d) maksab hiljemalt N+1 aasta märtsi kuumaksega välja liikmesriikide hüvitised.

Esimese lõigu punktides a ja c osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

Artikkel 17

Varajase hoiatamise ja seiresüsteem

Selle tagamiseks, et artiklis 12 osutatud eelarve ülemmäära ei ületataks, rakendab komisjon EAGFi kulude suhtes igakuist varajase hoiatamise ja seiresüsteemi.

Iga eelarveaasta algul määrab komisjon sel eesmärgil kindlaks igakuiste kulude profiilid, tuginedes vajaduse korral kolme eelnenud aasta keskmistele igakuistele kuludele.

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule korrapäraselt aruande, milles analüüsitakse profiilidega seoses kantud kulude arengut ja mis sisaldab hinnangut jooksva eelarveaasta prognoositud eelarve täitmisele.

2. JAGU

KULUDE RAHASTAMINE

Artikkel 18

Igakuised maksed

1. Komisjon teeb artikli 5 lõikes 2 osutatud kulude rahastamiseks vajalikud assigneeringud liikmesriikidele kättesaadavaks igakuiste maksetena, võttes aluseks akrediteeritud makseasutuste poolt võrdlusperioodil kantud kulud.
2. Kuni komisjon kannab igakuised maksed üle, koondavad liikmesriigid ise kuludeks vajalikud vahendid vastavalt oma akrediteeritud makseasutuste vajadustele.

Artikkel 19

Igakuiste maksete tegemise kord

1. Ilma et see piiraks artiklite 51, 52 ja 53 kohaldamist, teeb komisjon igakuised maksed akrediteeritud makseasutuste kantud kulude hüvitamiseks võrdluskoo jooksul.
2. Igakuised maksed kantakse liikmesriikidele üle hiljemalt kantud kulude järgse teise kuu kolmandal tööpäeval, võttes arvesse artiklite 37–40 alusel kohaldatud vähendamisi ja peatamisi või muid korrektsioone. 1.–15. oktoobrini liikmesriikide kantud kulusid loetakse tehtuks oktoobrikuus. 16.–31. oktoobrini kantud kulusid loetakse tehtuks novembrikuus.
3. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks tema poolt igakuiselt tehtavad maksed, võttes aluseks liikmesriikide kuludeklaratsiooni ja vastavalt artikli 88 lõikele 1 esitatud teabe.
4. Komisjon teavitab liikmesriiki viivitamata kõigist rahastamise ülempiiri ületamistest liikmesriigi poolt.
5. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks lõikes 3 osutatud igakuised maksed, kohaldamata artiklis 101 osutatud menetlust.
6. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega määratakse kindlaks lisamaksed või mahaarvamised lõike 3 kohaselt tehtud maksete kohandamiseks, kohaldamata artiklis 101 osutatud menetlust.

Artikkel 20

Haldus- ja personalikulud

Fondiga ei kaeta liikmesriikide ja EAGFi toetuse saajate kantud haldus- ja personalikulusid.

Riikliku sekkumise kulud

1. Kui ühise turukorralduse raames ei ole riikliku sekkumise puhul kehtestatud kindlat summat ühiku kohta, siis rahastatakse asjaomast meetet EAGFist ühtsete standardsummade alusel, eelkõige kui tegemist on liikmesriikidest pärit rahaliste vahenditega, mida kasutatakse toodete kokkuostuks ning sekkumisõiguslike toodete ladustamisest ja vajaduse korral töötlemisest tulenevateks materiaalseteks tehinguteks, nagu on osutatud määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 11.
2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **et tagada riikliku sekkumise kulude EAGFi poolne rahastamine**, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega, mis käsitlevad:
 - a) liidu toetuse tingimustele vastavate meetmete liigid ning hüvitamise tingimused;
 - b) toetusõiguslikkuse tingimused ja arvutusmeetodid makseasutuste poolt tegelikult tuvastatud asjaolude alusel, komisjoni kehtestatud kindlamääraliste summade alusel või põllumajandussektori õigusaktidega ette nähtud kindlamääraliste või mittekindlamääraliste summade alusel.
3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **mis on vajalikud, et tagada liidu eelarvesse EAGFi jaoks kirjendatud assigneeringute nõuetekohane haldamine**, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega, milles käsitletakse riikliku sekkumisega seotud toimingute maksumuse hindamist ja meetmeid, mida tuleb võtta, kui riikliku sekkumise alla kuuluvate toodete puhul esineb kadu või riknemist, samuti rahastatavate summade kindlaksmääramist.
4. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks lõikes 1 osutatud summad. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

Artikkel 22

Satelliitandmete hankimine

Komisjon ja liikmesriigid lepivad kokku artikli 64 lõike 1 punktis c osutatud pindala seiresüsteemi jaoks vajalike satelliitandmete loetelus vastavalt iga liikmesriigi koostatud spetsifikaadile.

Kooskõlas artikli 7 punktiga b edastab komisjon asjaomased satelliitandmed tasuta pindala seiresüsteemi eest vastutavatele pädevatele asutustele või kontrolliasutusi esindama volitatud teenusepakkujatele.

Komisjon jääb satelliitandmete omanikuks [...].

Komisjon võib usaldada artikli 64 lõike 1 punktis c osutatud pindala seiresüsteemi puudutavate tehnikate või töömeetoditega seotud ülesanded vastavate üksuste hooleks.

Artikkel 23

Põllumajandusressursside seire

Artikli 7 punkti c alusel rahastatavate meetmete eesmärk on anda komisjonile vahendid, et:

- a) hallata liidu põllumajandusturge ülemaailmses kontekstis;
- b) tagada põllumajandusmaa ja maakasutuse muutuse, sealhulgas agrometsanduse, samuti põllukultuuride seisundi põllumajandusliku seire ja põllumajandusliku keskkonnaseire, et prognoosida eelkõige saagikust ja põllumajandustoodangut ning erandlike asjaoludega seonduvaid põllumajanduslikke mõjusid;

- c) jagada juurdepääsu kõnealustele prognoosidele rahvusvahelises kontekstis, näiteks seoses algatustega, mida koordineerivad ÜRO organisatsioonid, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohaste riiklike kasvuhoonegaaside inventuuride loomine, või muud rahvusvahelised ametid;
- d) suurendada maailmaturgude läbipaistvust ning
- e) tagada ka agrometeoroloogilise süsteemi tehnoloogiline järelevalve.

Artikli 7 punkti c kohaselt rahastab komisjon meetmeid, mis hõlmavad ÜPP rakendamiseks ja seireks vajaliku teabe, sealhulgas satelliitandmete, georuumiliste andmete ja meteoroloogiliste andmete kogumist või hankimist, ruumiandmete infrastruktuuri ja veebisaidi loomist, ilmastikutingimuste alaste eriuuringute teostamist, põllumajandusmaa kasutuse muutuse ja mulla seisundi seire toetamiseks kasutatavat kaugseiret ning agrometeoroloogiliste ja ökonomeetriliste mudelite ajakohastamist. Vajaduse korral rakendatakse nimetatud meetmeid koostöös EEA, JRC, riiklike laborite ja asutustega või erasektorit kaasates.

Artikkel 24

Rakendamisvolitused

Komisjon võib vastu võtta rakendusakte, milles sätestatakse

- a) õigusnormid, milles käsitletakse artikli 7 punktide b ja c kohast rahastamist;
- b) menetlus, mille alusel võetakse artiklites 22 ja 23 osutatud meetmed seatud eesmärkide saavutamiseks;
- c) satelliitandmete ja meteoroloogiliste andmete hankimise, täiustamise ja kasutamise tingimused ning kohaldatavad tähtajad.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

II peatükk

PEATÜKK

1. JAGU

EAFRD ÜLDSÄTTED

Artikkel 25

Kõigi maksete suhtes kohaldatavad sätted

1. Artiklis 6 osutatud EAFRD rahalise osaluse raames tehtavad komisjoni maksed ei ületa eelarvelisi kulukohustusi.

Ilma et see piiraks artikli 32 lõiget 1, kuuluvad kõnealused maksed varaseima avatud eelarvelise kulukohustuse juurde.

2. Kohaldatakse finantsmääruse artiklit 110.

2. JAGU

EAFRD RAHALINE OSALUS ÜPP STRATEEGIAKAVA RAAMES

Artikkel 26

EAFRD rahaline osalus

EAFRD rahaline osalus ÜPP strateegiakavadega seotud kuludes määratakse iga ÜPP strateegiakava puhul kindlaks liidu õiguses kehtestatud selliste ülemmäärade piires, mis on kehtestatud ÜPP strateegiakava kohastele EAFRD sekkumistele.

Artikkel 27

Eelarvelised kulukohustused

1. Komisjoni otsus ÜPP strateegiakava vastuvõtmise kohta on rahastamisotsus finantsmääruse artikli 110 lõike 1 tähenduses ja pärast asjaomasele liikmesriigile teatamist juriidiline kohustus kõnealuse määruse tähenduses. Osutatud otsuses määratakse kindlaks rahaline osalus aastas.
2. Liidu eelarvelised kulukohustused iga ÜPP strateegiakava suhtes määratakse iga-aastaste osamaksetena ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027.

Iga ÜPP strateegiakava puhul võetakse esimese osamakse eelarvelised kulukohustused pärast seda, kui komisjon on ÜPP strateegiakava vastu võtnud.

Järgnevate osamaksete eelarvelised kulukohustused võtab komisjon igal aastal enne 1. maid, lähtudes käesoleva artikli lõikes 1 osutatud otsusest, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse finantsmääruse artiklit 16.

3. JAGU

RAHALINE OSALUS MAAELU ARENGU SEKKUMISTES

Artikkel 28

Maaelu arengu sekkumisteks ette nähtud maksete suhtes kohaldatavad sätted

1. Artiklis 6 osutatud kulude rahastamiseks vajalikud assigneeringud tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks eel-, vahe- ja lõppmaksena vastavalt käesolevas jaos esitatud kirjeldusele.
2. Eelmakse ja vahemaksete kogusumma ulatub maksimaalselt 95 %ni EAFRD rahalisest osalusest igas ÜPP strateegiakavas.

Kui 95 % ülemmäär on saavutatud, jätkavad liikmesriigid toetusetaotluste edastamist komisjonile.

Eelmaksete kord

1. Pärast seda, kui komisjon on oma otsusega ÜPP strateegiakava heaks kiitnud, teeb ta ÜPP strateegiakava kogukestuse ajaks liikmesriigile esialgse eelmakse. Kõnealune esialgne eelmakse tehakse osamaksetena järgmiselt:
 - a) 2023.[...] aastal: 1 % kogu ÜPP strateegiakava kestuse ajaks EAFRDst eraldatava toetuse summast.
 - b) 2024.[...] aastal: 1 % kogu ÜPP strateegiakava kestuse ajaks EAFRDst eraldatava toetuse summast.
 - c) 2025.[...] aastal: 1 % kogu ÜPP strateegiakava kestuse ajaks EAFRDst eraldatava toetuse summast.

Kui ÜPP strateegiakava võetakse vastu 2024.[...] aastal või hiljem, tehakse varasemad osamaksed viivitamata pärast seda, kui asjaomane kava on vastu võetud.
2. Kui kulusid ei kanta ning ÜPP strateegiakavaga seoses ei ole saadetud ühtegi kuludeklaratsiooni 24 kuu jooksul alates komisjoni esimese eelmakse kuupäevast, makstakse kogu eelmaksena tasutud summa komisjonile tagasi. Kõnealune eelmakse tasaarvestatakse ÜPP strateegiakava raames kõige varem deklareeritud kuludega.
3. Täiendavaid eelmakseid ei tehta ega maksta tagasi, kui ümberpaigutamine EAFRDsse või EAFRDst on toimunud vastavalt määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklile 90.

4. Eelmakse intresse kasutatakse asjaomase ÜPP strateegiakava jaoks ja arvestatakse maha kulude lõppdeklaratsioonis esitatud avaliku sektori kuludest.
5. Eelmakse kogusumma kontrollitakse ja kiidetakse heaks vastavalt artiklis 51 osutatud menetlusele enne ÜPP strateegiakava lõpetamist.

Artikkel 30

Vahemaksed

1. Vahemakseid tehakse iga ÜPP strateegiakava puhul. Need arvutatakse, kohaldades iga sekkumisliigi toetusmäära selle sekkumisliigi raames kantud avaliku sektori kulude suhtes, nagu on osutatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 85.

Vahemaksed sisaldavad ka määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 86 lõike 3 kolmandas lõigus osutatud summasid.

2. Komisjon teeb vahemakseid vastavalt vahendite olemasolule ja võttes arvesse artiklite 37–40 kohaselt kohaldatavaid vähendamisi või peatamisi, et hüvitada akrediteeritud makseasutuste poolt ÜPP strateegiakava rakendamisel kantud kulud.
3. Kui rahastamisvahendeid rakendatakse kooskõlas määruse (EL) .../... [ühissätete määrus] artikli **53 lõikega 1**, sisaldab kuludeklaratsioon välja makstud summasid või garantiide korral garantiilepingute kohaselt korraldusasutuse poolt lõplike toetusesaajate jaoks kõrvale pandud summasid, nagu on osutatud [määruse (EL) .../... (ÜPP strateegiakava – toetusõiguslikkuse normid või rahastamisvahendid) artikli 74 lõike 5] punktides a, b ja c.

4. Kui rahastamisvahendeid rakendatakse kooskõlas määruse (EL) .../... [ühissätete määrus] artikli **53 lõikega 2**, tuleb rahastamisvahenditega seotud kulusid sisaldav kuludeklaratsioon esitada vastavalt järgmistele tingimustele:
- a) esimeses kuludeklaratsioonis märgitud summa peab olema eelnevalt makstud rahastamisvahendisse ja see võib olla kuni 25 % ÜPP strateegiakavasse panustatud kogusummast, mis on rahastamisvahenditele asjaomases rahastamislepingus eraldatud;
 - b) summa, mis lisatakse järgnevatesse kuludeklaratsioonidesse, mis esitatakse määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 80 lõikega 3 ette nähtud toetusõiguslikkusperioodi jooksul, sisaldab kulusid, nagu on osutatud [määruse (EL) .../... (ÜPP strateegiakava – toetusõiguslikkuse normid või rahastamisvahendid) artikli 74 lõikes 5].
5. **Lõike 4 punkti a kohaselt makstud summasid käsitatakse ettemaksetena artikli 35 viimase lõigu tähenduses.** Lõike 4 punktis a osutatud esimese kuludeklaratsiooni summa kantakse komisjoni raamatupidamisarvestusest välja mitte hiljem kui asjaomase ÜPP strateegiakava viimase rakendusaasta raamatupidamise aruannetes.
6. Komisjon teeb vahemakse, kui täidetud on järgmised nõuded:
- a) akrediteeritud makseasutuse allkirjastatud kuludeklaratsioon edastatakse komisjonile vastavalt artikli 88 lõike 1 punktile c;
 - b) EAFRD osaluse kogusummat iga sekkumisliigi puhul ei ületata kordagi kogu asjaomase ÜPP strateegiakava kestuse ajal;
 - c) komisjonile esitatakse artikli 8 lõikes 3 ja artikli 11 lõikes 1 osutatud dokumendid;
 - d) edastatakse raamatupidamise aastaaruanded.

7. Komisjon teavitab viivitamata akrediteeritud makseasutust või koordineerivat asutust (kui selline asutus on määratud), kui mõni lõikes 6 sätestatud nõue ei ole täidetud. Kui mõnda lõike 6 punktis a, c või d sätestatud nõuet ei ole järgitud, loetakse kuludeklaratsioon vastuvõetamatuks.
8. Ilma et see piiraks artiklite 51, 52 ja 53 kohaldamist, teeb komisjon vahemaksed 45 päeva jooksul alates käesoleva artikli lõikes 6 sätestatud nõuetele vastava kuludeklaratsiooni registreerimisest.
9. Akrediteeritud makseasutused koostavad ja edastavad komisjonile kas otse või koordineeriva asutuse vahendusel (kui selline asutus on määratud) ÜPP strateegiakavadega seotud kulude vahedeklaratsioonid komisjoni poolt määratava tähtaja jooksul.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse akrediteeritud makseasutuste jaoks kindlaks tähtaeg, mille jooksul tuleb kõnealune kulude vahedeklaratsioon koostada ja esitada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Kuludeklaratsioonid hõlmavad makseasutuste kantud kulusid iga asjaomase ajavahemiku jooksul. **Need hõlmavad ka määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 86 lõike 3 kolmandas lõigus osutatud summasid.** Kui määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 80 lõikes 2 osutatud kulusid ei saa komisjonile asjaomasel ajavahemikul deklareerida, kuna ÜPP strateegiakava muudatus ootab veel komisjoni heakskiitu, **nagu on osutatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 107 lõikes 9, võib neid kulusid [...]** siiski deklareerida järgnevatel ajavahemikel.

Vahepealsed kuludeklaratsioonid, milles käsitletakse pärast 16. oktoobrit kantud kulusid, kantakse järgneva aasta eelarvesse.

10. Kui edasivolitatud eelarvevahendite käsutaja nõuab täiendavat kontrollimist seetõttu, et seoses arvestusperioodi kuludeklaratsiooniga tehakse kindlaks teabe ebatäielikkus või ebaselgus või mittevastavus, tõlgenduserinevused või muud vasturääkivused, mis tulenevad eelkõige määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] ja selle alusel komisjonis vastu võetud õigusaktidega nõutud teabe mitteesitamisest, esitab asjaomane liikmesriik edasivolitatud eelarvevahendite käsutaja taotlusel täiendavad andmed kõnealuses taotluses kindlaks määratud ajavahemiku jooksul, mille pikkus sõltub probleemi tõsidusest.

Lõike 8 kohase vahemaksetähtaja võib maksetaotluse kogu summa või osa suhtes katkestada maksimaalselt kuueks kuuks alates andmete esitamise taotluse edastamise kuupäevast kuni kuupäevani, mil saadakse nõutud teave, mida peetakse rahuldavaks. Liikmesriik võib nõustuda sellega, et maksetähtaja edasilükkamist pikendatakse veel kolme kuu võrra.

Kui asjaomane liikmesriik ei vasta taotluses osutatud tähtaja jooksul täiendava teabe nõudele või kui vastus loetakse mitterahuldavaks või kui sellest nähtub, et kohaldatavaid õigusnorme on rikutud või et liidu vahendeid on vääralt kasutatud, võib komisjon maksed vastavalt käesoleva määruse artiklitele 37–40 peatada või neid vähendada.

Artikkel 31

Lõppmakse tegemine ja maaelu arengu sekkumiste lõpetamine ÜPP strateegiakavas

1. Komisjon teeb lõppmakse vastavalt vahendite olemasolule pärast ÜPP strateegiakava rakendamist käsitleva viimase iga-aastase tulemusaruande kättesaamist, võttes aluseks EAFRD sekkumisliikide suhtes kehtiva rahastamiskava, asjaomase ÜPP strateegiakava viimase rakendusaasta raamatupidamisaruanded ning vastavad kontrollimise ja heakskiitmise otsused. Nimetatud raamatupidamisaruanded esitatakse komisjonile hiljemalt kuus kuud pärast määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 80 lõikega 3 ette nähtud kulude toetusõiguslikkuse viimast kuupäeva ning need hõlmavad makseasutuse poolt kantud kulusid kuni kulude toetusõiguslikkuse viimase kuupäevani.

2. Lõppmakse tehakse hiljemalt kuus kuud pärast kuupäeva, mil komisjon leiab, et lõikes 1 osutatud teave ja dokumendid on vastuvõetavad ning viimane raamatupidamise aastaaruanne on kontrollitud ja heaks kiidetud. Pärast lõppmakse tegemist allesjäänud kohustused vabastab komisjon kuue kuu jooksul, ilma et see piiraks artikli 32 lõike 5 kohaldamist.
3. Kui komisjon ei ole lõikes 1 sätestatud tähtjaks saanud viimast iga-aastast tulemusaruannet ning strateegiakava viimase rakendusaasta raamatupidamisaruannete kontrollimiseks ja heakskiitmiseks vajalikke dokumente, kaasneb sellega lõppmakse automaatne kohustustest vabastamine vastavalt artiklile 32.

Artikkel 32

Kulukohustuste automaatne vabastamine ÜPP strateegiakava puhul

1. Komisjon vabastab automaatselt kõik ÜPP strateegiakava raames maaelu arengu sekkumisteks mõeldud eelarveliste kulukohustuste osad, mida ei ole kasutatud eel- või vahemaksete tegemiseks või mille kohta ei ole komisjonile seoses kantud kuludega eelarveliste kulukohustuste teise aasta 31. detsembriks esitatud ühtegi artikli 30 **lõike 6 punktides a ja c** [...] sätestatud nõuetele vastavat kuludeklaratsiooni.
2. Eelarveliste kulukohustuste see osa, mis on määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 80 lõikes 3 osutatud kulude toetusõiguslikkuse viimasel kuupäeval veel avatud või mille kohta ei ole kuue kuu jooksul pärast nimetatud kuupäeva esitatud ühtegi kuludeklaratsiooni, vabastatakse automaatselt.
3. Edasilükkava mõjuga kohtu- või haldusmenetluse korral katkestatakse lõikes 1 või 2 osutatud kulukohustuste automaatne vabastamine asjaomaste tegevustega seotud summa ulatuses nimetatud kohtu- või haldusmenetluse ajaks, tingimusel et komisjon saab liikmesriigilt N+3 aasta 31. jaanuariks põhjendatud teatise.

4. Kulukohustuste automaatse vabastamise summade puhul ei võeta arvesse:
- a) eelarveliste kulukohustuste osa, mille kohta on esitatud kuludeklaratsioon, kuid mille hüvitamist on komisjon N + 2 aasta 31. detsembril vähendanud või on selle peatatud;
 - b) eelarveliste kulukohustuste osa, mida makseasutus ei ole saanud maksta vääramatut jõu tõttu, millel on tõsised tagajärjed ÜPP strateegiakava rakendamisele. Vääramatut jõudu põhjusena esitavad riigiasutused peavad tõendama selle otsest mõju ÜPP strateegiakava **maaelu arengu** kõigi või osa **sekkumiste** elluviimisele.

Liikmesriigid saadavad esimeses lõigus osutatud erandite kohta komisjonile teabe hiljemalt 31. jaanuariks seoses summadega, mis deklareeriti eelneva aasta lõpuks.

5. Komisjon teavitab liikmesriike aegsasti kulukohustuste võimalikust automaatsest vabastamisest. Ta teatab neile summa, mis tema andmetel kuulub vabastamisele. Liikmesriikidel on teabe kättesaamisest alates aega kaks kuud kõnealuse summaga nõustumiseks või oma märkuste esitamiseks. Komisjon teostab kulukohustuste automaatse vabastamise hiljemalt üheksa kuud pärast lõigete 1, 2 ja 3 kohaldamisest tuleneva viimase tähtaja möödumist.
6. Kulukohustuse automaatse vabastamise korral vähendatakse EAFRD rahalist osalust kõnealuse aasta asjaomases ÜPP strateegiakavas automaatselt vabastatud summa võrra. Liikmesriik esitab komisjonile heakskiitmiseks muudetud rahastamiskava, millega jaotatakse toetuse vähendamine sekkumisliikide vahel. Vastasel korral vähendab komisjon igale sekkumisliigile eraldatud summasid proportsionaalselt.

III PEATÜKK

Ühissätted

Artikkel 33

Põllumajanduslik eelarveaasta

Ilma et see piiraks komisjoni poolt artikli 45 lõike 3 esimese lõigu punkti a kohaselt kehtestatud ning kuludeklaratsioonide ja riikliku sekkumisega seotud tulu käsitlevate erisätete kohaldamist, hõlmab põllumajanduslik eelarveaasta tehtud kulusid ja saadud tulusid, mille makseasutused kannavad fondide eelarve raamatupidamisarvestusse seoses eelarveaastaga N, mis algab N–1 aasta 16. oktoobril ja lõpeb N aasta 15. oktoobril.

Artikkel 34

Topeltrahastamise vältimine

Liikmesriigid tagavad, et EAGFist või EAFRDst rahastatavaid kulusid ei tohi katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Tegevus võib EAFRD raames saada eri liiki toetusi ÜPP strateegiakava alusel ja muudest **määruse (EL) .../... [ühisätete määrus] artikli 1 lõikes 1 osutatud [...]** fondidest, **või liidu vahenditest** üksnes juhul, kui kumuleeritud toetuse kogusumma, mis on saadud eri liiki toetustena, ei ületa suurimat abi osakaalu või abisummat, mida kõnealuse sekkumisliigi suhtes kohaldatakse, nagu on osutatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotises. Sellistel juhtudel ei tohi liikmesriigid deklareerida komisjonile järgmisega **samasid** kulusid:

- a) toetus muust [...] **määruse (EL) .../... [ühisätete määrus] artikli 1 lõikes 1 osutatud** fondist, **või liidu vahendist**; või
- b) toetus sama ÜPP strateegiakava raames.

Kuludeklaratsioonis kajastatavate kulude summa võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitleva dokumendiga.

Artikkel 35

Makseasutuste kantud kulude rahastamiskõlblikkus

Artikli 5 lõikes 2 ja artiklis 6 osutatud kulusid võib liit rahastada üksnes juhul, kui **need on tehtud akrediteeritud makseasutuste poolt ja:**

[...]

a[...]) need on tehtud kooskõlas kohaldatavate liidu õigusnormidega või

b[...]seoses sekkumisliikidega, millele on osutatud määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus],

- i) need vastavad aruandes esitatud vastavale väljundile ning
- ii) need on tehtud kooskõlas kohaldatavate juhtimissüsteemidega ega laiene riiklikes ÜPP strateegiakavades kehtestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele üksikute toetusesaajate puhul.

Esimese lõigu punkti **b**[...] alapunkti i ei kohaldata ettemaksete suhtes, mis on tehtud toetusesaajatele määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] osutatud sekkumisliikide alusel.

Artikkel 36

Maksetähtaegadest kinnipidamine

Liidu õigusega ette nähud maksetähtaegade puhul loetakse maksed, mille makseasutused teevad enne varaseimat või pärast hiliseimat võimalikku maksekuupäeva, liidu vahenditest rahastamiskõlbmatuks.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **et muuta kulud, mis on tehtud enne varaseimat võimalikku maksekuupäeva või pärast hiliseimat võimalikku maksekuupäeva, liidu vahenditest rahastamiskõlblikuks, piirates samal ajal selle finantsmõju,** täiendades käesolevat määrust õigusnormidega selliste asjaolude ja tingimuste kohta, mille korral võib käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud makseid käsitada rahastamiskõlblikena, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet.

Igakuiste ja vahemaksete vähendamine

1. Kui komisjon teeb kuludeklaratsioonide või artiklis 88 osutatud teabe põhjal kindlaks, et liidu õiguses kehtestatud ülemmäärasid on ületatud, vähendab komisjon igakuiseid makseid või vahemakseid asjaomasele liikmesriigile rakendusaktidega, mis käsitlevad artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuiseid makseid või artiklis 30 osutatud vahemakseid.
2. Kui komisjon teeb kuludeklaratsioonide või artiklis 88 osutatud teabe põhjal kindlaks, et artiklis 36 osutatud maksetähtaegadest ei ole kinni peetud, antakse liikmesriigile võimalus esitada oma märkused ajavahemiku jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 30 päeva. Kui liikmesriik ei esita kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul märkusi või kui komisjon loeb vastuse mitterahuldavaks, võib komisjon asjaomasele liikmesriigile tehtavaid igakuiseid makseid või vahemakseid vähendada rakendusaktidega, mis käsitlevad artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuiseid makseid või artiklis 30 osutatud vahemakseid.
3. Käesoleva artikli kohased vähendamised ei piira artikli 51 kohaldamist.
4. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega sätestatakse täiendavad normid menetluse ja muude praktiliste üksikasjade kohta artiklis 36 sätestatud mehhanismi nõuetekohaseks toimimiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Maksete peatamine seoses raamatupidamisarvestuse iga-aastase kontrollimise ja heakskiitmisega

1. Kui liikmesriigid ei esita artikli 8 lõikes 3 või artikli 11 lõikes 1 osutatud dokumente artikli 8 lõikega 3 ette nähtud tähtaegadeks, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega peatatakse artikli 19 lõikes 3 osutatud kõik igakuised maksed. Komisjon hüvitab peatatud maksed pärast seda, kui ta on saanud asjaomaselt liikmesriigilt puuduvad dokumendid, tingimusel et kättesaamise kuupäev ei ole hilisem kui kuus kuud pärast tähtaega. **Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.**

Artiklis 30 osutatud vahemaksete puhul loetakse kuludeklaratsioonid vastuvõetamatuks, kui kõnealuse artikli lõike 6 nõuded ei ole täidetud.

2. Kui artiklis 52 osutatud iga-aastase tulemusaruande kontrollimise ja heakskiitmise raames teeb komisjon kindlaks, et erinevus deklareeritud kulude ja aruandes esitatud asjaomasele väljundile vastava summa vahel on üle 50 % ja liikmesriik ei suuda seda nõuetekohaselt põhjendada, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega peatatakse artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuised maksed või artiklis 30 osutatud vahemaksed. **Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.**

Peatamist kohaldatakse sekkumistega seotud asjaomaste kulude suhtes, mida on artikli 52 lõike 2 kohaselt vähendatud, ja kinnipeetav summa ei ületa kooskõlas artikli 52 lõikega 2 kohaldatud vähendamisele vastavat protsendimäära. Komisjon hüvitab liikmesriikidele kinnipeetud summad või vähendab neid püsivalt, tehes seda **hiljemalt** artiklis 52 osutatud rakendusaktiga **selle aasta kohta, mille puhul maksed peatati. Kui liikmesriigid aga tõendavad, et vajalikud parandusmeetmed on võetud, võib komisjon peatamise varem tühistada eraldi rakendusaktiga.**

Komisjon [...] võtab kooskõlas artikliga 101 [...] vastu [...] **rakendusakte, millega sätestatakse üksikasjalikud õigusnormid maksete peatamise määra kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.**

3. [...]

Enne [...] **lõikes 1 ja lõike 2 esimeses lõigus** osutatud rakendusaktide vastuvõtmist teatab komisjon oma kavatsusest asjaomasele liikmesriigile ja annab liikmesriigile võimaluse märkuste esitamiseks ajavahemiku jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 30 päeva.

Rakendusaktides, millega määratakse artikli 19 lõike 3 kohaselt kindlaks igakuised maksed või artikli 30 kohaselt vahemaksed, tuleb võtta arvesse käesoleva lõike alusel vastu võetavaid rakendusakte.

Artikkel 39

Maksete peatamine seoses mitmeaastase tulemuslikkuse seirega

1. **Kui** [...] komisjon kooskõlas määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli [...] **121a lõikega 2** palub asjaomasel liikmesriigil **esitada** [...] tegevuskava, **kehtestab liikmesriik komisjoniga konsulteerides kavandatavad parandusmeetmed koos** [...] selgete edunäitajate **ja ajakavaga, mille jooksul edusammud tuleb teha** [...]. **Kõnealune ajavahemik võib olla pikem kui üks eelarveaasta.**

Komisjon [...] võtab vastu rakendusakte, millega kehtestatakse täiendavad õigusnormid tegevuskavade elementide ja tegevuskavade loomise menetluse kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Kui liikmesriigid ei esita ega rakenda lõikes 1 osutatud tegevuskava või kui kõnealune kava on ilmselgelt ebapiisav olukorra parandamiseks, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega peatatakse artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuised maksed või artiklis 30 osutatud vahemaksed.

Peatamist kohaldatakse kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega selliste sekkumistega seotud asjaomaste kulude suhtes, mis olid kõnealuse tegevuskavaga hõlmatud. Komisjon maksab kinnipeetud summad tagasi, kui määrase (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 121a osutatud tulemusaruande läbivaatamine kinnitab rahuldavaid edusamme eesmärkide saavutamisel. Kui olukorda riikliku ÜPP strateegiakava lõppemise ajaks ei parandata, võib komisjon vastu võtta rakendusakti, millega vähendatakse lõplikult asjaomase liikmesriigi puhul kinnipeetud summat. **Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.**

Komisjon [...] võtab kooskõlas artikliga 101 [...] vastu [...] **rakendusakte**, [...] **millega sätestatakse üksikasjalikud** õigusnormid maksete peatamise määra ja kestuse kohta ning kõnealuste maksete tagasimaksmise või vähendamise tingimuste kohta seoses mitmeaastase tulemuslikkuse seirega. **Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.**

3. [...]

Enne **lõike 2 esimeses ja teises lõigus osutatud** rakendusaktide vastuvõtmist teatab komisjon oma kavatsusest asjaomasele liikmesriigile ja palub tal vastata ajavahemiku jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 30 päeva.

Artikkel 40

Maksete peatamine juhtimissüsteemi puuduste tõttu

1. Tõsiste puuduste korral juhtimissüsteemide toimimisel võib komisjon paluda asjaomasel liikmesriigil võtta vajalikke parandusmeetmeid kooskõlas tegevuskavaga, mis sisaldab selgeid edunäitajaid, mis kehtestatakse komisjoniga konsulteerides.

Komisjon [...] võtab vastu rakendusakte, millega kehtestatakse täiendavad õigusnormid tegevuskavade elementide ja tegevuskavade loomise menetluse kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Kui liikmesriik ei esita ega rakenda lõikes 1 osutatud tegevuskava või kui kõnealune kava on ilmselgelt ebapiisav olukorra parandamiseks, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega peatatakse artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuised maksed või artiklis 30 osutatud vahemaksed.

Peatamist kohaldatakse kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega asjaomaste kulude suhtes, mida liikmesriik, kus puudused esinevad, on kandnud esimeses lõigus osutatud rakendusaktidega kindlaksmääratava ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 12 kuud. Kui peatamise põhjuseks olevad asjaolud püsivad, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega pikendatakse kõnealust tähtaega täiendavate ajavahemike võrra, kuid mis ei ületa kokku 12 kuud. Kinnipeetud summasid võetakse arvesse artiklis 53 osutatud rakendusaktide vastuvõtmisel.

3. [...] **Lõikes 2** ette nähtud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

Enne kõnealuste rakendusaktide vastuvõtmist teatab komisjon oma kavatsusest asjaomasele liikmesriigile ja palub tal vastata ajavahemiku jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 30 päeva.

Rakendusaktides, millega määratakse kindlaks artikli 19 lõikes 3 osutatud igakuised maksed või artiklis 30 osutatud vahemaksed, tuleb võtta arvesse käesoleva lõike esimese lõigu alusel vastu võetavaid rakendusakte.

Artikkel 41

Eraldi arvepidamine

Iga makseasutus peab eraldi arvestust liidu eelarvesse fondide jaoks kirjendatud assigneeringute üle.

Artikkel 42

Toetusesaajatele tehtavad maksed

1. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisega seotud maksed makstakse toetusesaajatele välja täies ulatuses, kui liidu õiguses ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.
2. Liikmesriigid tagavad, et artikli 63 lõikes 2 osutatud sekkumiste ja meetmete kohased maksed tehakse ajavahemikul 1. detsembrist kuni järgmise kalendriaasta 30. juunini.

Olenemata esimesest lõigust võivad liikmesriigid:

- a) enne 1. detsembrit, kuid mitte enne 16. oktoobrit, teha ettemakseid kuni 50 % ulatuses otsetoetuste vormis sekkumiste puhul;
 - b) enne 1. detsembrit teha ettemakseid kuni 75 % ulatuses maaelu arengu sekkumiste raames antava toetuse puhul, nagu on osutatud artikli 63 lõikes 2.
3. Liikmesriigid võivad otsustada teha ettemakseid kuni 50 % ulatuses määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklites 68 ja 71 osutatud sekkumiste raames.

4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **millega muudetakse käesolevat artiklit, lisades [...] õigusnorme, mis võimaldavad liikmesriikidel teha ettemakseid [...] sekkumiste [...] puhul, millele on osutatud määruse [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise III peatükis, ning põllumajandusturgusid reguleerivate või toetavate meetmete puhul, nagu on sätestatud määruses (EL) nr 1308/2013, et tagada ettemaksete sidusus ja mittediskrimineerivus [...]. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, mis täiendavad käesolevat artiklit eritingimustega ettemaksete tegemise kohta, et tagada ettemaksete sidusus ja mittediskrimineerivus.**
5. **Liikmesriigi taotlusel [...] võtab komisjon eriolukorras ning määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 11 lõike 2 punkti b piires [...] vajaduse korral** vastu rakendusaktid [...] seoses käesoleva artikli kohaldamisega. Sellised rakendusaktid võivad lõikest 2 kõrvale kalduda, kuid üksnes sellises ulatuses ja sellise aja jooksul, mis on hädavajalik.
- Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 43

Sihtotstarbelised tulud

1. Sihtotstarbeliste tuludena finantsmääruse artikli 21 tähenduses käsitatakse järgmist:
- a) seoses EAGFi ja EAFRD kuludega käesoleva määruse artiklite 36, 52 ja 53 ning määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 kohased summad, mida kohaldatakse kooskõlas käesoleva määruse artikliga 102; seoses EAGFi kuludega käesoleva määruse artikli 51 ja 54 kohased summad, mis tuleb maksta liidu eelarvesse, kaasa arvatud nendega kaasnevad intressid;

- b) summad, mis vastavad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 11 sätestatud tingimuslikkuse normide kohaselt kohaldatud karistustele EAGFi kulude osas;
 - c) ÜPP (välja arvatud maaelu arengu sekkumised) raames liidu õiguse kohaselt vastu võetud, esitatud ja hiljem minetatud tagatised ja deposiidid. Liikmesriigid säilitavad siiski minetatud tagatised, mis on esitatud ekspordi- või impordilitsentside väljastamise või pakkumismenetluse raames selle tagamiseks, et pakkujad esitavad ainult tõsiseltvõetavaid pakkumisi;
 - d) artikli 39 lõike 2 kohaselt lõplikult vähendatud summad.
- 2. Lõikes 1 osutatud summad makstakse liidu eelarvesse ja taaskasutamise korral võib neid kasutada ainult EAGFi või EAFRD kulude rahastamiseks.
 - 3. Käesolevat määrust kohaldatakse *mutatis mutandis* lõikes 1 osutatud sihtotstarbelise tulu suhtes.
 - 4. EAGFi puhul kohaldatakse käesolevas määruses osutatud sihtotstarbeliste tulude kirjendamise suhtes *mutatis mutandis* finantsmääruse artiklit 113.

Artikkel 44

Teavitusmeetmed

- 1. Artikli 7 punkti e kohaselt rahastatava teavitamise eesmärk on eelkõige aidata kaasa ÜPP selgitamisele, rakendamisele ja arendamisele ning tõsta üldsuse teadlikkust selle sisust ja eesmärkidest, taastada kriiside järgselt teavituskampaaniate kaudu tarbijate usaldust, teavitada põllumajandustootjaid ja teisi maapiirkondades tegutsevaid isikuid ning edendada Euroopa põllumajandusmudelit ja aidata kodanikel seda mõista.

Teavituse eesmärk on levitada liidus ja sellest väljaspool ühtset, objektiivset ja terviklikku teavet.

2. Lõikes 1 osutatud meetmed võivad olla:

- a) kolmandate isikute esitatud iga-aastased tööprogrammid või muud erimeetmed;
- b) komisjoni algatusel rakendatud meetmed.

Seejuures jäetakse välja õigusaktidega nõutavad meetmed ning liidu mõne teise meetme raames juba toetust saavad meetmed.

Esimese lõigu punktis b osutatud meetmete rakendamiseks võivad komisjoni abistada väliseksperdid.

Esimeses lõigus osutatud meetmed peavad samuti aitama kaasa liidu poliitiliste prioriteetide propageerimisele, tingimusel et need prioriteedid on seotud käesoleva määruse üldeesmärkidega.

- 3. Komisjon avaldab kord aastas konkursikutsed vastavalt finantsmääruses sätestatud tingimustele.
- 4. Käesoleva artikli alusel kavandatud ja rakendatud meetmetest teavitatakse artikli 101 lõikes 1 osutatud komiteed.
- 5. Komisjon esitab iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva artikli rakendamise kohta aruande.

Komisjoni volitused

1. **Võttes arvesse tulusid, mida makseasutused koguvad liidu eelarvesse, kui nad teevad liikmesriikide esitatud kuludeklaratsioonide alusel makseid**, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust seoses tingimustega, mille alusel hüvitatakse fondide raames tehtud teatavat liiki kulud ja saadud tulud.

Kui liidu eelarvet ei ole eelarveaasta alguseks vastu võetud või kui kavandatud kohustuste kogusumma ületab finantsmääruse artikli 11 lõikega 2 kehtestatud määra, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **et võimaldada liikmesriikidele ette nähtud assigneeringute võrdset jaotamist**, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega kohustustele ja summade maksmisele kohaldatava meetodi kohta.

2. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, milles sätestatakse artikliga 41 ette nähtud kohustuse täiendavad normid ja makseasutuste raamatupidamisarvestusse kirjendatavate üksikasjade suhtes kohaldatavad eritingimused. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid järgmise suhtes:
 - a) riikliku ladustamisega seotud sekkumismeetmete rahastamine ja raamatupidamisarvestus ning muud fondide poolt rahastatavad kulud;
 - b) automaatse kohustustest vabastamise korra rakendamise tingimused.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

IV peatükk

Raamatupidamisarvestuse kontrollimine ja heakskiitmine

1. JAGU

ÜLDSÄTTED

Artikkel 46

Ühtse auditi põhimõte⁸

Kooskõlas finantsmääruse artikliga 127 [...] tugineb komisjon käesoleva määruse artiklis 11 osutatud sertifitseerimisasutuste tööle, välja arvatud juhul, kui ta on liikmesriiki teavitanud, et ta ei saa toetuda sertifitseerimisasutuste tööle asjaomasel eelarveaastal, ning võtab seda oma riskihindamisel arvesse, et otsustada komisjoni auditite vajalikkus asjaomases liikmesriigis.

Komisjon teavitab liikmesriiki põhjustest, miks ta ei saa toetuda asjaomase sertifitseerimisasutuse tööle.

Artikkel 47

Komisjoni tehtavad kontrollid

1. Ilma et see piiraks liikmesriikide poolt vastavalt riiklikele õigus- ja haldusnormidele või aluslepingu artiklile 287 või aluslepingu artikli 322 alusel korraldatud mis tahes kontrolli või nõukogu määrusel (Euratom, EÜ) nr 2185/96 **või finantsmääruse artiklil 127 põhinevat kontrolli**, võib komisjon teha liikmesriikides kontrolle, et kindlaks teha eelkõige järgmist:
 - a) haldustavade vastavus liidu õigusnormidele;

⁸ Seoses artiklitega 46 ja 47 tuleks lisada põhjendus: **Ühtse auditi põhimõtte rakendamisel, kus komisjon peaks üldiselt tuginema sertifitseerimisasutuste tööle, võib komisjon, võttes arvesse oma riskihinnangut endapoolsete kontrollide vajalikkuse kohta asjaomases liikmesriigis, teha kontrolle, kui ta on asjaomasele liikmesriigile teatanud, et ei saa sertifitseerimisasutuse tööle tugineda. See ei välista, et komisjon võib oma aluslepingu artiklist 317 tulenevate kohustuste täitmiseks läbi viia kontrolle, kui juhtimissüsteemide toimimises võib esineda tõsiseid puudusi, millega liikmesriik ei tegele.**

- b) kas artikli 5 lõike 2 ja artikli 6 alla kuuluvatel ja määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] osutatud sekkumistele vastavatel kuludel on vastav väljund, nagu on esitatud iga-aastases tulemusaruandes;
- c) kas sertifitseerimisasutuse töö on tehtud kooskõlas artikliga 11 ja käesoleva peatüki 2. jao kohaldamiseks;
- d) kas makseasutus vastab artikli 8 lõikes 2 kehtestatud akrediteerimiskriteeriumidele ja kas liikmesriik kohaldab nõuetekohaselt artikli 8 lõiget 5.

Komisjoni poolt komisjoni nimel kontrolli teostama volitatud isikutel või komisjoni ametnikel, kes tegutsevad neile antud pädevuse piires, on juurdepääs raamatupidamisdokumentidele ja kõigile teistele dokumentidele, kaasa arvatud elektroonilisel andmekandjal koostatud või sellel saadud ja säilitatud dokumentidele ja metaandmetele, mis on seotud EAGFi või EAFRD rahastatud kuludega.

Kontrolli teostamise volitused ei mõjuta siseriiklike sätete kohaldamist, mille kohaselt peavad teatavate toimingutega tegelema siseriikliku õiguse alusel selleks spetsiaalselt määratud ametnikud. Ilma et see piiraks määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ning määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96 erisätteid, ei osale komisjoni poolt komisjoni nimel tegusema volitatud isikud muu hulgas kodude külastamisel või isikute ametlikul küsitlemisel asjaomase liikmesriigi õiguse alusel. Neil on siiski juurdepääs sellisel viisil saadud teabele.

2. Komisjon teavitab kontrollist aegsasti asjaomast liikmesriiki või liikmesriiki, kelle territooriumil kontroll läbi viiakse, võttes arvesse makseasutusele kontrollide korraldamisest tulenevat haldusmõju. Asjaomase liikmesriigi ametnikud võivad sellises kontrollis osaleda.

Komisjoni taotlusel ja liikmesriigi nõusolekul viivad kõnealuse liikmesriigi pädevad asutused läbi täiendavaid kontrolle või uuringuid seoses käesoleva määrusega hõlmatud tegevustega. Komisjoni ametnikud või komisjoni nimel tegutsema volitatud isikud võivad sellises kontrollis osaleda.

Kontrolli parandamiseks võib komisjon asjaomaste liikmesriikide nõusolekul teatavate kontrollide või uuringute puhul taotleda abi nimetatud liikmesriikide asutustelt.

Artikkel 48

Juurdepääs teabele

1. Liikmesriigid teevad komisjonile kättesaadavaks kogu fondide tõrgeteta toimimiseks vajaliku teabe ja võtavad kõik vajalikud meetmed, et lihtsustada kontrolle, mida komisjon peab vajalikuks liidu rahastamise haldamise raames.
2. Liikmesriigid edastavad komisjonile selle nõudmisel ÜPPga seotud liidu õigusaktide rakendamiseks vastu võetud õigus- ja haldusnormid, kui need õigusaktid mõjutavad rahaliselt EAGFi või EAFRDd.
3. Liikmesriigid teevad komisjonile kättesaadavaks kogu teabe, mis käsitleb õigusnormide rikkumisi määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 tähenduses ja ÜPP strateegiakava raames liikmesriikide poolt kehtestatud tingimustele mittevastamise muid juhtusid, oletatavaid pettusejuhtumeid ning nimetatud õigusnormide rikkumise ja pettustega seoses alusetute maksete tagasinõudmiseks vastavalt käesoleva peatüki 3. jaole võetud meetmeid.

Artikkel 49

Juurdepääs dokumentidele

Akrediteeritud makseasutused säilitavad teostatud makseid tõendavad dokumendid ja liidu õigusega ette nähtud kontrollide teostamisega seotud dokumendid ning teevad kõnealused dokumendid ja teabe komisjonile kättesaadavaks.

Kõnealuseid tõendavaid dokumente võib säilitada elektroonilises vormis artikli 50 lõike 2 kohaselt komisjoni sätestatud tingimustel.

Kui kõnealuseid dokumente säilitab makseasutuse poolt volitatud ja kulude kinnitamise eest vastutav asutus, edastab kõnealune asutus akrediteeritud makseasutusele aruanded läbiviidud kontrollide arvu ja sisu ning nende tulemusi silmas pidades võetud meetmete kohta.

Käesolevat artiklit kohaldatakse *mutatis mutandis* sertifitseerimisasutuste suhtes.

Artikkel 50

Komisjoni volitused

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, **et tagada kontrollid ning juurdepääsu dokumentidele ja teabele käsitlevate käesoleva peatüki sätete nõuetekohane ja tõhus kohaldamine**, täiendades käesolevat määrust erikohustustega, mida liikmesriikidel tuleb täita käesoleva peatüki alusel, ja õigusnormidega [...] kriteeriumide kohta, mille alusel tehakse kindlaks õigusnormide rikkumise juhud määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 tähenduses ning ÜPP strateegiakava raames liikmesriikide poolt kehtestatud tingimustele mittevastamise muud juhud, millest tuleb teatada ja mille kohta tuleb esitada andmed.

2. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid järgmise suhtes:
 - a) menetlused, mis on seotud koostöökohustustega, mida liikmesriikidel tuleb täita artiklite 47 ja 48 rakendamiseks;
 - b) tingimused, mille alusel artiklis 49 nimetatud tõendavaid dokumente säilitatakse, sealhulgas nende vorm ja säilitamise kestus.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

2. JAGU

KONTROLLIMINE JA HEAKSKIITMINE

Artikkel 51

Iga-aastane raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise menetlus

1. Enne kõnealusele eelarveaastale järgneva aasta 31. maid võtab komisjon artikli 8 lõike 3 punktide a ja c kohaselt edastatud teabe alusel rakendusaktidega vastu otsuse akrediteeritud makseasutuste raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise kohta seoses artikli 5 lõikes 2 ja artiklis 6 osutatud kuludega.

Kõnealused rakendusaktid hõlmavad esitatud raamatupidamise aastaaruannete täielikkust, täpsust ja tõesust ja nad ei piira artiklite 52 ja 53 kohaselt edaspidi vastuvõetavate rakendusaktide kohaldamist.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

2. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse lõikes 1 sätestatud raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise normid seoses lõike 1 teises lõigus osutatud rakendusaktide vastuvõtmise ja nende rakendamisega võetavate meetmetega, sealhulgas komisjoni ja liikmesriikide vahelise teabevahetusega ning tähtaegadega, millest tuleb kinni pidada.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 52

Iga-aastase tulemusaruande kontrollimine ja heakskiitmine

1. Kui artikli 5 lõike 2 ja artikli 6 alla kuuluvatel ja määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotises osutatud sekkumistele vastavatel kuludel ei ole **käesoleva määruse artikli 8 lõigetes 3 ja 4 ning samuti määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 121 osutatud** iga-aastases tulemusaruandes esitatud vastavat väljundit, võtab komisjon enne asjaomasele eelarveaastale järgneva aasta 15. oktoobrit vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks summad, mida liidu rahastamise raames vähendatakse. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu, ilma et see piiraks käesoleva määruse artikli 53 kohaselt edaspidi vastuvõetavate rakendusaktide sisu.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

2. Komisjon hindab vähendatavaid summasid sekkumiseks deklareeritud iga-aastaste kulude ning aruandes esitatud, riikliku ÜPP strateegiakava kohasele asjaomasele väljundile vastava summa vahelise erinevuse alusel, võttes arvesse liikmesriigi põhjendusi, mis on esitatud **määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 121 lõike 5 kohastes iga-aastastes tulemusaruannetes.**
3. Enne lõikes 1 osutatud rakendusakti vastuvõtmist annab komisjon liikmesriigile võimaluse esitada oma märkused ja põhjendada mis tahes erinevusi **ajavahemiku jooksul, mis ei tohi juhul, kui artikli 8 lõigete 3 ja 4 ning artikli 11 lõike 1 kohased dokumendid esitatakse ettenähtud tähtajaks, olla lühem kui 30 päeva.**

[...]

[...]4. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles sätestatakse normid järgmise kohta:

- a) **põhjenduste kriteeriumid;**
- b) **vähenduste kohaldamise metoodika ja kriteeriumid;**
- c) lõikes 1 osutatud rakendusaktide vastuvõtmise ja nende rakendamisega võetavad meetmed, sealhulgas komisjoni ja liikmesriikide vaheline teabevahetus ning menetlus ja tähtajad, millest tuleb kinni pidada.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 53

Vastavuse kontroll

1. Kui komisjon leiab, et artikli 5 lõikes 2 ja artiklis 6 osutatud kulud ei ole tehtud kooskõlas liidu õigusega, võtab komisjon vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu rahastamisest väljajäetavad summad.

Määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] osutatud sekkumisliikide puhul kohaldatakse esimeses lõigus osutatud liidu rahastatavatest kuludest väljaarvamist üksnes liikmesriikide juhtimissüsteemides esinevate tõsiste puuduste korral.

Esimest lõiku ei kohaldata riiklikes ÜPP strateegiakavades ja liikmesriigi õigusnormides sätestatud üksikute toetusesaajate rahastamiskõlblikkuse tingimustele mittevastavuse juhtude suhtes.

Esimeses lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

**Teist ja kolmandat lõiku ei kohaldata määruse (EL).../... [ÜPP strateegiakavade määrus]
II peatüki 3. jao 2. alajaos osutatud sekkumiste suhtes.**

2. Komisjon hindab väljajätavaid summasid tuvastatud puuduste raskusastme alusel.
3. Enne lõikes 1 osutatud rakendusakti vastuvõtmist teavitatakse kirjalikult komisjoni järeldestest ja liikmesriigi vastustest, mille järel püüavad pooled jõuda kokkuleppele võetavate meetmete suhtes. Seejärel antakse liikmesriikidele võimalus tõendada, et mittevastvuse tegelik ulatus on komisjoni hinnatust väiksem.

Kui kokkuleppele ei jõuta, võib liikmesriik taotleda menetluse alustamist mõlema poole seisukohtade lähendamiseks nelja kuu jooksul. Menetluse tulemuste aruanne esitatakse komisjonile. Komisjon võtab aruande soovitusi arvesse enne rahastamisest keeldumise otsuse tegemist ja esitab põhjendused, kui ta otsustab kõnealuseid soovitusi mitte järgida.

4. Rahastamisest ei saa keelduda, kui tegemist on:
 - a) artikli 5 lõikes 2 osutatud kuludega, mis kanti rohkem kui 24 kuud enne, kui komisjon teatas liikmesriigile kirjalikult oma järeldestest;
 - b) mitmeaastaste sekkumiste kuludega, mis kuuluvad artikli 5 lõike 2 kohaldamisalasse või artiklis 6 osutatud maaelu arengu sekkumiste alla, ja mille puhul viimane kohustus vahendite saajale tekkis enam kui 24 kuud enne, kui komisjon teatas liikmesriigile kirjalikult oma järeldestest;

- c) artiklis 6 osutatud maaelu arengu sekkumiste kuludega (välja arvatud käesoleva lõike punktis b osutatud kulud), millega seoses teostas makseasutus makse või olenevalt asjaoludest lõppmakse enam kui 24 kuud enne, kui komisjon teatas liikmesriigile kirjalikult oma järeldustest.

5. Lõiget 4 ei kohaldata järgmistel juhtudel:

- a) liikmesriigi antud toetused, mille kohta komisjon on algatanud aluslepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse, või mittevastavused, millest komisjon on asjaomast liikmesriiki teavitanud põhjendatud arvamusega kooskõlas aluslepingu artikliga 258;
- b) liikmesriik ei täida käesoleva määruse IV jaotise III peatükist tulenevaid kohustusi, tingimusel, et komisjon teavitab liikmesriiki kirjalikult oma järeldustest 12 kuu jooksul pärast liikmesriigi aruande saamist asjaomaseid kulusi käsitleva kontrolli tulemuste kohta.

[...]

[...]6. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega reguleeritakse

- a) lõikes 1 osutatud rakendusaktide vastuvõtmise ja nende rakendamisega võetavaid meetmeid [...];**[...]**
- b) **finantskorrektsioonide kohaldamise metoodikat ja kriteeriume, et võimaldada komisjonil kaitsta liidu finantshuve;**
- c) komisjoni ja liikmesriikide vahelist teabevahetust ning tähtaegu, millest tuleb kinni pidada; [...]
- d) lõikes 3 sätestatud lepitusmenetlust, sealhulgas lepitusorgani asutamist, ülesandeid, koosseisu ja töömeetodeid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. JAGU

TAGASINÕUDMINE MITTEVASTAVUSE KORRAL

Artikkel 54

EAGFi erisätted

Summad, mis liikmesriigid nõuavad tagasi õigusnormide rikkumise tõttu või selle tõttu, et toetusesaaja ei järgi ÜPP strateegiakavas osutatud sekkumiste tingimusi, ja nende summade intressid makstakse välja makseasutusele ja kantakse selle poolt EAGFi tulude hulka nende reaalse laekumise kuu alla.

Esimese lõigu kohaselt liidu eelarvesse maksmisel võib liikmesriik kinni pidada 20 % vastavatest summadest kindla suurusega tagasinõudekuludena, välja arvatud asjaomase liikmesriigi haldusasutuste või muude ametiasutuste süül tingitud mittevastavuse korral.

Artikkel 55

EAFRD erisätted

1. Kui tehakse kindlaks, et toetusesaajad, **ning rahastamisvahendite puhul ka haldusfondide alla kuuluvad erifondid või lõppsaajad**, rikuvad õigusnorme ega järgi ÜPP strateegiakavas osutatud maaelu arengu sekkumiste tingimusi muudel juhtudel, teevad liikmesriigid finantskohandusi, tühistades vastava liidu rahastamise kas osaliselt või täielikult. Liikmesriigid võtavad arvesse tuvastatud mittevastavuse laadi ja raskusastet ning EAFRD rahalise kaotuse taset.

EAFRD raames liidu rahastatavad summad, mis on tühistatud, ja sissenõutud summad, ning nende juurde kuuluvad intressid jaotatakse ümber muudele ÜPP strateegiakava kohastele maaelu arengu **tegevustele** [...]. Liikmesriik saab siiski liidu tühistatud või tagasinõutud vahendeid uuesti kasutada, kuid üksnes riikliku ÜPP strateegiakava maaelu arengu programmi raames ette nähtud tegevuste jaoks ja tingimusel, et vahendeid ei jaotata ümber maaelu arengu tegevustele, mille suhtes on kohaldatud finantskohandusi.

2. **Erandina lõike 1 teisest lõigust** võib määruses (EL) .../... [ühissätete määruse artikkel 52] osutatud rahastamisvahenditest toetust saavate maaelu arengu sekkumiste puhul [...] individuaalse mittevastavuse tõttu tühistatud toetust kasutada uuesti sama rahastamisvahendi raames järgmiselt:
- a) kui rahalise toetuse tühistamise tinginud mittevastavus on tuvastatud määruses (EL) .../... [ühissätete määruse artikli 2 punkt 17] osutatud lõppsaaja tasandil, ainult teiste lõppsaajate jaoks sama rahastamisvahendi raames;
 - b) kui rahalise toetuse tühistamise tinginud mittevastavus on tuvastatud määruses (EL) .../... [ühissätete määruse artikli 2 punkt 21] osutatud erifondi tasandil haldusfondi piires, nagu on osutatud määruse (EL) .../... [ühissätete määrus] artikli 2 punktis 20, ainult muude erifondide jaoks.

Artikkel 56

Rakendamisolulitused

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse õigusnormid **alusetult makstud summade tagasinõudmisest tulenevate summade võimaliku tasaarvestamise kohta ja** liikmesriikide poolt komisjonile seoses käesolevas jaos sätestatud kohustustega esitatava teate ja teatise vormide kohta.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

IV JAOTIS

Kontrollisüsteemid ja karistused

I peatükk

Üldnormid

Artikkel 57

Liidu finantshuvide kaitse

1. Liikmesriigid võtavad ÜPP raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse. Nende sätete ja meetmete eesmärk on eelkõige järgmine:
 - a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust;
 - b) tagada eelkõige suurema riskiga valdkondades tõhus kaitse pettuste vastu, mis on tõkestav ja mille puhul võetakse arvesse meetmete kulusid, hüvesid ja proportsionaalsust;
 - c) vältida, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi ja pettusi;
 - d) kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt siseriiklikule õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
 - e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi.
2. Liikmesriigid loovad tõhusad juhtimis- ja kontrollisüsteemid, et tagada kooskõla liidu sekkumismeetmeid reguleerivate liidu õigusnormidega.
3. Liikmesriigid võtavad sobivad ettevaatusabinõud, et tagada lõike 1 punktis d osutatud karistuste proportsionaalsus ja astmelisus olenevalt avastatud mittevastavuse raskusastmest, ulatusest, kestusest ja korduvusest.

Liikmesriikide kehtestatud korraga tagatakse, et [...] karistusi ei kehtestata **eelkõige järgmistel juhtudel:**

- a) kui mittevastavuse põhjuseks on **artiklis 3 osutatud** vääramatu jõud **või erandlikud asjaolud**,
- b) kui mittevastavuse põhjuseks on pädeva asutuse või muu asutuse viga ja kui võib põhjendatult eeldada, et asjaomane isik, keda halduskaristus puudutab, ei oleks saanud viga avastada;
- c) kui asjaomane isik suudab pädevale asutusele rahuldaval viisil tõendada, et ta ei ole süüdi lõikes 1 osutatud kohustustega seotud mittevastavuses või kui pädev asutus on jõudnud muul viisil veendumuseni, et asjaomane isik ei ole süüdi.

Kui toetuse saamise tingimustele mittevastavus tuleneb **artiklis 3 osutatud** vääramatust jõust **või erandlikest asjaoludest**, säilitab toetusesaaja õiguse toetusele.

- 4. Liikmesriigid kehtestavad korra, millega tagatakse fonde puudutavate kaebuste tõhus läbivaatamine, ning peavad komisjoni taotluse korral uurima komisjonile esitatud kaebusi, mis kuuluvad nende ÜPP strateegiakava kohaldamisalasse. Liikmesriigid teavitavad nende kontrollide tulemustest komisjoni.
- 5. Liikmesriigid teavitavad komisjoni lõigete 1 ja 2 alusel vastu võetud sätetest ja võetud meetmetest.

Tingimused, mida liikmesriigid kehtestavad liidu õigusnormides sätestatud EAGFi või EAFRD rahastatud toetuse saamist käsitlevate tingimuste täiendamiseks, peavad olema kontrollitavad.

- 6. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse käesoleva artikli ühetaoliseks kohaldamiseks vajalikud normid seoses järgnevaga:
 - a) menetlused, tähtajad **ja** teabevahetus seoses lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustustega;

- b) teade ja teatis, mille liikmesriigid esitavad komisjonile seoses lõigetes 3 ja 4 sätestatud kohustustega.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 58

Kontrollide teostamise normid

1. Liikmesriikide poolt artikli 57 lõike 2 kohaselt loodav süsteem sisaldab süstemaatilisi kontrole, mis hõlmab ka valdkondi, kus vearisk on kõige suurem.

Liikmesriigid tagavad kontrollide sellise taseme, mis on vajalik tõhusaks riskijuhtimiseks.

2. Määruse (EL).../... [ühissätete määruse artiklis 52] osutatud rahastamisvahenditest toetust saavaid toiminguid kontrollitakse üksnes **haldusfondide ja erifondide tasandil ning tagatistfondide puhul tagatiste aluseks olevaid uusi laene andvate asutuste tasandil.**

Kontrolle ei tehta EIP või muude selliste rahvusvaheliste finantseerimisasutuste tasandil, milles liikmesriigil on osalus.

3. **Selleks et tagada, et kontrollid viiakse läbi nõuetekohaselt ja tõhusalt ning rahastamiskõlblikkuse tingimusi kontrollitakse tõhusal, ühtsel ja mittediskrimineerival viisil, mis kaitseb liidu finantshuve,** on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, täiendades käesolevat määrust juhul, kui seda on vaja süsteemi nõuetekohaseks haldamiseks, õigusnormidega, mis käsitlevad tolliprotseduuridega ning eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 952/2013 sätestatud tolliprotseduuridega seotud lisanõudeid.

4. Seoses põllumajandussektori õigusaktides osutatud meetmetega (v.a määrus (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus]), võtab komisjon vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid, mis on vajalikud käesoleva artikli ühetaoliseks kohaldamiseks, ning eelkõige:
- a) määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 4 punktis c osutatud kanepisektori puhul normid, milles käsitletakse erikontrollimeetmeid ja tetrahüdrokannabinooli taseme määramise meetodeid;
 - b) määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise 2. peatüki 2. jao 2. alajaos osutatud puuvillasektori puhul tunnustatud tootmisharudevaheliste organisatsioonide kontrollisüsteem;
 - c) määruses (EL) nr 1308/2013 osutatud veinisektori puhul normid alade mõõtmise ning kontrollide ja normide kohta, millega reguleeritakse konkreetset finantsmenetlust kontrollide parandamiseks;
 - d) riikliku sekkumise ja eraladustamisega seoses toodete rahastamiskõlblikkuse kindlakstegemiseks kohaldatavad katsed ja meetodid, sealhulgas hankemenetluste kasutamine nii riikliku sekkumise kui ka eraladustamise puhul;
 - e) muud normid liikmesriikide tehtavate kontrollide kohta seoses meetmetega, mis on kehtestatud vastavalt määruse (EL) nr 228/2013 IV peatükis ja määruse (EL) nr 229/2013 IV peatükis.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 59

Mittevastavus riigihanke-eeskirjadele

Kui mittevastavus on seotud liikmesriigi või liidu avalike hangete eeskirjadega, tagab liikmesriik, et toetuse mittemakstava või lõpetatava osa kindlaks määramisel võetakse aluseks mittevastavuse raskusaste ja järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet.

Liikmesriigid tagavad, et tehingute seaduslikkust ja korrektsust mõjutab ainult see toetuse osa, mida ei maksta või mis lõpetatakse.

Artikkel 60

Kõrvalehoidumise klausel

Ilma et see piiraks erisätete kohaldamist, võtavad liikmesriigid tõhusad ja proportsionaalsed meetmed, et liidu õigusest ei oleks võimalik kõrvale hoiduda, ning tagavad, et põllumajandussektori õigusaktidega ette nähtud eeliseid ei anta füüsilistele ega juriidilistele isikutele, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad tekitasid selliste eeliste saamiseks vajalikud tingimused kunstlikult, vastupidiselt kõnealuste õigusaktide eesmärkidele.

Artikkel 61

Sekkumiste vastavus kontrolli teostamiseks veinisektoris

Sekkumisteks veinisektoris vastavalt määrusele (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] tagavad liikmesriigid, et kõnealuste sekkumiste suhtes kohaldatav haldus- ja kontrollikord vastab käesoleva jaotise II peatükis osutatud ühtsele süsteemile seoses järgmiste üksikasjadega:

- a) põldude identifitseerimise süsteem;
- b) kontrollid.

Tagatised

1. Kui põllumajandussektori õigusaktidega on nii ette nähtud, nõuab liikmesriik tagatise esitamist, millega antakse kinnitus rahasumma pädevale asutusele maksmise või pädevale asutusele minetamise kohta, kui teatavat konkreetset põllumajandussektori õigusaktidest tulenevat kohustust ei ole täidetud.
2. Kui teatavat kohustust ei täideta või seda tehakse üksnes osaliselt, minetatakse tagatis täielikult või osaliselt, välja arvatud vääramatu jõu korral.
3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust normidega, millega [...] tagatakse mittediskrimineeriv kohtlemine, õiglus ja proportsionaalsuse järgimine tagatise esitamisel [...]. **Nende normidega:** [...] **a**[...]) täpsustatakse vastutav pool, kui kohustust ei täideta;
b [...]) nähakse ette konkreetsed olukorrad, mil pädev asutus võib loobuda tagatisenõudest;
c [...]) nähakse ette tingimused esitatavale tagatisele ja tagatise andjale ning tagatiste esitamise ja vabastamise tingimused;
d[...])nähakse ette ettemaksete raames tagatise esitamisega seotud eritingimused;

e[...]) määratletakse lõikes 1 ette nähtud tagatisega hõlmatud kohustuste rikkumise tagajärjed, sealhulgas tagatiste minetamine, vähendamise määr, mida kohaldatakse tagatiste vabastamise suhtes toetuste, litsentside, pakkumiste või konkreetsete taotluste puhul, ja kui kõnealuse tagatisega hõlmatud kohustust ei ole täielikult või osaliselt täidetud, võttes arvesse kohustuse laadi, kogust, mille osas kohustust on rikutud, kohustuse täitmiseks ette nähtud tähtaja ületamise pikkust ja kohustuse täitmise kohta tõendite esitamise aega.

4. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid järgmise suhtes:

- a) esitatava tagatise vorm ning tagatise esitamise, selle heakskiitmise ja algse tagatise asendamise menetlus;
- b) tagatise vabastamise menetlus;
- c) liikmesriikide ja komisjoni teatised.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

II peatükk

Ühtne haldus- ja kontrollisüsteem

Artikkel 63

Kohaldamisala ja mõisted

1. Iga liikmesriik loob ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi („ühtne süsteem“) ning tagab selle toimimise.
2. Ühtset süsteemi kohaldatakse pindala- ja loomapõhiste sekkumiste suhtes, mis on loetletud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise II ja IV peatükis, ning määruse (EL) nr 228/2013⁹ IV peatükis ja määruse (EL) 229/2013¹⁰ IV peatükis osutatud meetmete suhtes.
3. Kui see on vajalik, kasutatakse ühtset süsteemi ka tingimuslikkuse ja veinisektori **pindalapõhiste** meetmete [...] kontrollimiseks, nagu on sätestatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotises.
4. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „georuumiline taotlus“ – elektrooniline taotlusvorm, mis hõlmab geoinfosüsteemil põhinevat IT-rakendust, mis võimaldab toetusesaajatel ruumiliselt deklareerida põllumajandusliku majapidamise (**nagu on määratletud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 3 punktis b)** põllud ja mittepõllumajanduslikud alad, mille puhul toetust taotletakse;

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2013. aasta määrus (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 247/2006 (ELT L 78, 20.3.2013, lk 23).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2013. aasta määrus (EL) nr 229/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1405/2006 (ELT L 78, 20.3.2013, lk 41).

- b) „pindala seiresüsteem“ – kord, mille alusel korrapäraselt ja süstemaatiliselt vaadelda, jälgida ja hinnata põllumajanduslikke tegevusi ja tavasid põllumajandusmaal Copernicuse programmi Sentinel-satelliitide andmete või muude vähemalt samaväärse väärtusega andmete alusel;
- c) „loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1760/2000¹¹ sätestatud veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteem või nõukogu määrusega (EÜ) nr 21/2004¹² sätestatud lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem **või, kui liikmesriigid nii otsustavad, nõukogu direktiiviga 2008/71/EÜ sätestatud sigade identifitseerimise ja registreerimise süsteem**¹³;
- d) „põld“ – **liikmesriikide poolt määratletud** ühik [...] põllumajandusmaad, nagu on määratletud **kooskõlas** määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 4 **lõike 1 punktiga b**;
- e) „geinfosüsteem“ – arvuti infosüsteem, mis on võimeline koguma, salvestama, analüüsima ja kuvama geograafiliste viidetega andmeid;
- f) „**automaatne** taotluste [...] süsteem“ – pindala- või loomapõhiste sekkumiste taotlussüsteem, kus ametiasutuse poolt toetuse taotlemiseks nõutavad [...] andmed [...] üksikute pindalade või loomade kohta on esitatud liikmesriigi hallatavas ametlikus elektroonilises andmebaasis.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuli 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1760/2000 veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise ning nõukogu määruse (EÜ) nr 820/97 kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 204, 11.8.2000, lk 1).

¹² Nõukogu 17. detsembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 5, 9.1.2004, lk 8).

¹³ Nõukogu 15. juuli 2008. aasta direktiiv 2008/71/EÜ sigade identifitseerimise ja registreerimise kohta (ELT L 213, 8.8.2008, lk 31).

Artikkel 64

Ühtse süsteemi osad

1. Ühtne süsteem koosneb järgmistest osadest:
 - a) põldude identifitseerimise süsteem;
 - b) georuumiline **taotlussüsteem** või, **kui see on kohaldatav**, loomapõhine taotlussüsteem;
 - c) **hiljemalt alates 1. jaanuarist 2024** pindala seiresüsteem;
 - d) artikli 63 lõikes 2 osutatud sekkumiste ja meetmetega seotud toetusesaajate identifitseerimise süsteem;
 - e) kontrolli- ja karistuste süsteem;
 - f) toetusõiguste identifitseerimise ja registreerimise süsteem, kui see on kohaldatav;
 - g) loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem, kui see on kohaldatav.
- 1a. **Ühtne süsteem annab teavet, mis on asjakohane määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 7 osutatud näitajate aruandluse jaoks.**
2. Ühtne süsteem toimib elektrooniliste andmebaaside ja geoinfosüsteemide alusel ning võimaldab andmete vahetamist ja integreerimist elektrooniliste andmebaaside ja geoinfosüsteemide vahel.

[...]

4. Liikmesriigid võtavad [...] meetmed, mis on vajalikud ühtse süsteemi nõuetekohaseks loomiseks ja toimimiseks ning abistavad **vajaduse korral** üksteist käesoleva peatüki kohaldamisel.

Artikkel 65

Andmete säilitamine ja jagamine

1. Liikmesriigid registreerivad ja säilitavad kõik andmed ja dokumendid iga-aastaste väljundite kohta, mis esitatakse artiklis 52 osutatud iga-aastase tulemusaruande kontrollimise ja heakskiitmise menetluse raames, ning ÜPP strateegiakavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks tehtavate edusammude kohta, mida jälgitakse kooskõlas määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikliga 115.

Esimeses lõigus osutatud andmed ja dokumendid jooksva kalendriaasta või turustusaasta kohta ning eelneva [...] **seitsme** kalendriaasta või turustusaasta kohta peavad olema liikmesriigi pädeva asutuse digiandmebaaside kaudu tutvumiseks kättesaadavad.

Pindala seiresüsteemi jaoks kasutatavaid andmeid võib salvestada toorandmetena pädevate asutuste välisel serveril. Kõnealused andmed säilitatakse serveril vähemalt kolm aastat.

Erandina teisest lõigust peavad liikmesriigid, kes ühinesid liiduga 2013. aastal või pärast seda, tagama andmete tutvumiseks kättesaadavuse üksnes alates nende ühinemise aastast.

Erandina teisest lõigust peavad liikmesriigid üksnes tagama, et artikli 64 lõike 1 punktis c osutatud pindala seiresüsteemiga seotud andmed ja dokumendid on tutvumiseks kättesaadavad alates pindala seiresüsteemi rakendamise kuupäevast.

2. Liikmesriigid võivad kohaldada lõikes 1 sätestatud nõudeid piirkondlikul tasandil, tingimusel et need nõuded ning andmete registreerimist ja nende kättesaamist käsitlev halduskord on kogu liikmesriigi territooriumil ühesugune ja andmeid saab riiklikul tasandil koondada.

3. Liikmesriigid tagavad, et ühtse süsteemi kaudu kogutud andmeid, mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/2/EÜ¹⁴ [...] seisukohalt olulised, jagatakse tasuta avaliku sektori asutustega ja tehakse riiklikul tasandil üldsusele kättesaadavaks. Liikmesriigid annavad liidu institutsioonidele ja asutustele juurdepääsu kõnealustele andmekogumitele.
4. Liikmesriigid tagavad, et ühtse süsteemi kaudu kogutud andmeid, mis on olulised ka Euroopa statistika koostamiseks, nagu on osutatud määruses (EÜ) nr 223/2009¹⁵, jagatakse tasuta Euroopa Liidu statistikaasutusega (Eurostat), riiklike statistikaametitega ja vajaduse korral muude riiklike ametiasutustega, kes vastutavad Euroopa statistika koostamise eest.
5. Liikmesriigid piiravad üldsuse juurdepääsu lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekogumitele, kui see kahjustaks isikuandmete konfidentsiaalsust vastavalt määrusele (EL) 2016/679.

Artikkel 66

Põldude identifitseerimise süsteem

1. Põldude identifitseerimise süsteem on liikmesriikide poolt õhust või satelliidilt tehtud ortofotode põhjal loodud ja korrapäraselt ajakohastatav geoinfosüsteem, mille ühtne standard tagab vähemalt mõõtkavas 1:5000 oleva kaardiga sarnase täpsuse.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 87, 31.3.2009, lk 164).

2. Liikmesriigid tagavad, et põldude identifitseerimise süsteem:
- a) identifitseerib üheselt kõik põllud ja mittepõllumajanduslikke alasid hõlmavad maaühikud, mida liikmesriigid käsitavad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotises osutatud sekkumiste jaoks toetusõiguslikuna;
 - b) sisaldab ajakohastatud väärtusi pindalade kohta, mida liikmesriigid käsitavad artikli 63 lõikes 2 osutatud sekkumiste jaoks toetusõiguslikuna;
 - c) võimaldab määrata toetusetaotlusega hõlmatud põldude ja mittepõllumajanduslike alade õige asukoha;

[...]

3. Liikmesriigid hindavad igal aastal põldude identifitseerimise süsteemi kvaliteeti kooskõlas liidu tasandil loodud metoodikaga.

Kui hindamise käigus tuvastatakse puudusi süsteemis, võtab liikmesriik asjakohased parandusmeetmed või nõuab **komisjon**, et koostataks tegevuskava kooskõlas artikliga 40.

Hindamisaruanne ning vajaduse korral parandusmeetmed ja nende rakendamise ajakava esitatakse komisjonile asjaomasele kalendriaastale järgneva aasta 15. [...] **märtsiks**.

Artikkel 67

Georuumiline või loomapõhine taotlussüsteem

1. Artikli 63 lõikes 2 osutatud ja riiklike ÜPP strateegiakavade alusel rakendatavate pindalapõhiste sekkumiste jaoks ette nähtud toetuse puhul nõuavad liikmesriigid, et taotlus esitaks georuumilist rakendust kasutades, mille pädev asutus on taotluse esitamiseks ette näinud.

2. Artikli 63 lõikes 2 osutatud ja riiklike ÜPP strateegiakavade alusel rakendatavate loomapõhiste sekkumiste jaoks ette nähtud toetuse puhul nõuavad liikmesriigid taotluse esitamist.
3. Liikmesriigid eeltäidavad lõigetes 1 ja 2 osutatud taotlused artikli 64 lõike 1 punktis g ning artiklites 66, 68, 69 ja 71 osutatud süsteemidest või mis tahes muust asjakohasest avalikust andmebaasist saadud teabega.
4. Liikmesriigid võivad **luua [...] automaatse taotluste [...] süsteemi ning otsustada, milliseid [...] lõigetes 1 ja 2 osutatud taotlusi see hõlmab.**
5. Liikmesriigid hindavad igal aastal georuumilise taotlussüsteemi kvaliteeti kooskõlas liidu tasandil loodud metoodikaga.

Kui hindamise käigus tuvastatakse puudusi süsteemis, võtab liikmesriik asjakohased parandusmeetmed või nõuab komisjon, et koostataks tegevuskava kooskõlas artikliga 40.

Hindamisaruanne ning vajaduse korral parandusmeetmed ja nende rakendamise ajakava esitatakse komisjonile asjaomasele kalendriaastale järgneva aasta 15. [...] **märtsiks.**

Artikkel 68

Pindala seiresüsteem

1. Liikmesriigid loovad pindala seiresüsteemi ja tagavad selle toimimise.
2. Liikmesriigid hindavad igal aastal pindala seiresüsteemi kvaliteeti kooskõlas liidu tasandil loodud metoodikaga.

Kui hindamise käigus tuvastatakse puudusi süsteemis, võtab liikmesriik asjakohased parandusmeetmed või nõuab **komisjon**, et koostataks tegevuskava kooskõlas artikliga 40.

Hindamisaruanne ning vajaduse korral parandusmeetmed ja nende rakendamise ajakava esitatakse komisjonile asjaomasele kalendriaastale järgneva aasta 15. [...]märtsiks.

Artikkel 69

Toetusesaajate identifitseerimise süsteem

Artikli 63 lõikes 2 osutatud sekkumiste ja meetmete toetusesaajate identifitseerimisandmete registreerimise süsteem võimaldab kindlaks teha kõik sama toetusesaaja esitatud taotlused.

Artikkel 70

Kontrolli- ja karistuste süsteem

Liikmesriigid loovad artiklis 63 osutatud **sekkumiste ja meetmetega seotud** [...] kontrolli- ja karistuste süsteemi.

Artikli 57 lõikeid 1–5 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Artikkel 71

Toetusõiguste identifitseerimise ja registreerimise süsteem

Toetusõiguste identifitseerimise ja registreerimise süsteem võimaldab toetusõigusi kontrollida taotlus- ja põldude identifitseerimise süsteemiga.

Artikkel 72

Delegeeritud volitused

Selleks et tagada käesoleva peatükiga ette nähtud ühtse süsteemi rakendamine tõhusal, ühtsel ja mittediskrimineerival viisil, mis kaitseb liidu finantshuve, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, mis täiendavad käesolevat määrust seoses järgmisega:

- a) artiklites 66, 67 ja 68 osutatud kvaliteedihindamist käsitlevad **üksikasjalikud** normid
- b) artiklites 66, 69 ja 71 osutatud põldude identifitseerimise süsteemi, toetusesaajate identifitseerimise süsteemi ja toetusõiguste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi käsitlevad **üksikasjalikud** normid.

Artikkel 73

Rakendamisevolitused

Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid järgmise suhtes:

- a) komisjonile edastatavate või talle kättesaadavaks tehtavate järgmiste dokumentide vorm, sisu ja tingimused:
 - i) põldude identifitseerimise süsteemi, georuumilise taotlussüsteemi ja pindala seiresüsteemi kvaliteedi hindamisaruanded;
 - ii) parandusmeetmed, mida liikmesriikidel tuleb rakendada, nagu on osutatud artiklites 66, 67 ja 68;
- b) artiklites 67 ja 68 osutatud georuumilise taotlussüsteemi ja pindala seiresüsteemi põhijooned ja normid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

III peatükk

Tehingute kontrollimine

Artikkel 74

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevas peatükis sätestatakse erinormid seoses EAGFi rahastamissüsteemiga otseselt või kaudselt seotud makseid sooritavate või saavate üksuste või kõnealuste üksuste esindajate (edaspidi „ettevõtjad“) äridokumentide kontrollimisega selleks, et teha kindlaks, kas EAGFi rahastamissüsteemi kuuluvad tehingud on tehtud tegelikult ja nõuetekohaselt.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata käesoleva jaotise II peatükis osutatud ühtse süsteemiga ning määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise III peatükiga hõlmatud sekkumiste suhtes. **Selleks et reageerida sektoraalsete põllumajandusala oigusaktide muutmisele ja tagada käesolevas peatükis kehtestatud järelkontrolli süsteemi tõhusus**, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, millega täiendatakse käesolevat määrust, kehtestades loetelu sekkumistest, mille suhtes ei ole nende ülesehituse ja kontrollinõuete tõttu sobilik kohaldada täiendavat järelkontrolli äridokumentide kontrollimise teel ning mille suhtes seega sellist käesoleva peatüki kohast kontrolli ei kohaldata.
3. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) „äridokument“ – kõik ettevõtja majandustegevusega seotud raamatupidamis- ja muud registrid, maksedokumendid, tõendavad dokumendid, raamatupidamisdokumendid, andmed toodangu ja kvaliteedi kohta, kirjavahetus ning äriandmestik igas vormis, sealhulgas elektrooniliselt salvestatud andmed, niivõrd kuivõrd need dokumendid või andmed on otseselt või kaudselt seotud lõikes 1 osutatud tehingutega;
 - b) „kolmas isik“ – füüsiline või juriidiline isik, kes on otseselt või kaudselt seotud EAGFi rahastamissüsteemi raames tehtud tehingutega.

Liikmesriikide tehtav kontroll

1. Liikmesriigid kontrollivad süstemaatiliselt ettevõtjate äridokumente, võttes arvesse kontrollitavate tehingute laadi. Liikmesriigid tagavad, et kontrollitavate ettevõtjate valik tagaks võimalikult hästi õigusnormide rikkumise vältimiseks ja avastamiseks võetud meetmete tõhususe. Valikut tehes võetakse muu hulgas arvesse ettevõtjate majanduslikku tähtsust kõnealuses süsteemis ja muid riskitegureid.
2. Vajalikel juhtudel laieneb lõikes 1 sätestatud kontrollimine ettevõtjatega seotud füüsilistele ja juriidilistele isikutele ning artiklis 76 sätestatud eesmärkide saavutamisest lähtuvalt ka teistele füüsilistele ja juriidilistele isikutele.
3. **Käesoleva peatüki kohaldamise eest vastutav(ad) asutus(ed) peab (peavad) olema organisatoorselt sõltumatu(d) asutustest või asutuste allüksustest, kes vastutavad maksete tegemise eest ja kontrolli läbiviimise eest enne makse sooritamist.**
4. **Ettevõtjaid, kelle laekumiste või maksete summa oli väiksem kui 40 000 eurot, kontrollitakse käesoleva peatüki kohaselt ainult konkreetsete põhjuste korral, millest liikmesriigid peavad teatama oma iga-aastases artikli 79 lõikes 1 osutatud kontrollide kavas.**
- 5[...] Käesoleva peatüki kohane kontroll ei piira artiklite 47 ja 48 kohaselt tehtavaid kontrolle.

Ristkontrollid

1. Kontrollitavate põhiandmete õigsust kontrollitakse riskiastmele vastava arvu ristkontrollidega, mis sisaldavad vajaduse korral kolmandate isikute äridokumentide kontrolli, mis hõlmab järgmist:
 - a) tarnijate, klientide, veoettevõtjate ning muude kolmandate isikute äridokumentidega võrdlemine;
 - b) vajaduse korral varude koguse ja laadi füüsiline kontroll;
 - c) EAGFi rahastamissüsteemi raames teostatud tehingutele eelnevate või neist tulenevate finantsvoogude raamatupidamisdokumentidega võrdlemine;
 - d) raamatupidamise või raha liikumist käsitlevate dokumentide kontrollid, mis näitavad, et dokumendid, mis on makseasutuste valduses toetusesaajale makstud toetuse põhjendusena, on kontrolli ajal täpsed.
2. Kui ettevõtjad peavad liidu või siseriiklike sätete kohaselt pidama varude kohta eraldi raamatupidamisregistrit, kuulub asjakohastel juhtudel kontrollimise juurde võrdlus äridokumentidega ja vajaduse korral varu tegeliku suurusega.
3. Kontrollitavate tehingute valikul võetakse täiel määral arvesse riskiastet.
4. **Ettevõtte eest vastutavad isikud või kolmandad isikud tagavad, et kõik äridokumendid ja lisateave esitatakse kontrollimise eest vastutavatele ametnikele või seda nende nimel tegema volitatud isikutele. Elektrooniliselt salvestatud andmed esitatakse asjakohasel andmekandjal.**

5. Kontrollimise eest vastutavad ametnikud või seda nende nimel tegema volitatud isikud võivad nõuda, et neile esitataks väljavõtted või koopiad lõikes 1 osutatud dokumentidest.

Artikkel 77

[...]

[...]

Artikkel 78

Vastastikune abi

[...] Liikmesriigid abistavad üksteist **seoses taotlustega**, mille nad on esitanud käesolevas peatükis sätestatud kontrollide tegemiseks järgmistel juhtudel:

- a) kui ettevõtja või kolmas isik ei asu liikmesriigis, kus kõnealune makse on tehtud ja/või laekunud või kus kõnealune makse oleks pidanud tehtama ja/või laekuma;
- b) kui ettevõtja või kolmas isik ei asu liikmesriigis, kus asuvad kontrolliks vajalikud dokumendid ja andmed.

[...]

Artikkel 79

[...] Kavandamine ja aruandlus

1. Liikmesriigid koostavad järgmisel kontrolliperioodil artikli 75 kohaselt läbiviidavate **kontrollide kava**.
2. Liikmesriigid saadavad komisjonile enne iga aasta 15. aprilli
 - a) oma lõikes 1 osutatud **kontrollikava** ning esitavad **kontrollitavate ettevõtjate arvu ja nende jagunemise sektorite lõikes lähtuvalt asjaomastest summadest**;

[...]
 - b) **üksikasjaliku aruande käesoleva peatüki kohaldamise kohta eelmisel kontrolliperioodil, sealhulgas artikli 78 kohaselt läbiviidud kontrolli tulemused**.
3. Kui komisjon ei ole kaheksa nädala jooksul oma märkusi edastanud, rakendavad liikmesriigid enda kehtestatud ja komisjonile edastatud **kontrollikavasid ja nende muudatusi**.

[...]

[...]

Artikkel 80

[...]

Artikkel 81

[...]

Artikkel 82

Juurdepääs teabele ja komisjoni kontroll

1. Asjakohase siseriikliku õiguse kohaselt on komisjoni ametnikel juurdepääs kõigile käesoleva peatüki alusel korraldatud kontrolliks ette valmistatud või sellest tulenevatele dokumentidele ja kogutud andmetele, sealhulgas andmetötlussüsteemides salvestatud andmetele. Kõnealused andmed esitatakse taotluse korral asjakohasel andmekandjal.
2. Artiklis 75 osutatud kontrolle viivad läbi liikmesriikide ametnikud. Komisjoni ametnikud võivad kõnealustes kontrollides osaleda. **Artikli 78 kohaselt vastastikust abi taotlenud liikmesriigi ametnikud võivad osaleda taotluse saanud liikmesriigi nõusolekul. Komisjoni ja taotluse esitanud liikmesriigi ametnikud [...] ei või ise kasutada liikmesriigi ametnikele antud kontrollimisvolitusi. Neil on siiski juurdepääs samadele ruumidele ja samadele dokumentidele kui liikmesriigi ametnikel.**

[...]

[...]

- [...]3. Kui kriminaalmenetlust käsitlevate siseriiklike sätete alusel peavad teatavaid toiminguid tegema siseriikliku õiguse alusel selleks spetsiaalselt määratud ametnikud, ei osale komisjoni ametnikud ega lõikes [...] 2 osutatud **taotluse esitanud** liikmesriikide ametnikud kõnealustes toimingutes, ilma et see piiraks määruste (EL, Euratom) nr 883/2013, (Euratom, EÜ) nr 2988/95, (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL) 2017/1939 kohaldamist. Ühelgi juhul ei võta nad osa kodude külastamistest ega asjaomase liikmesriigi kriminaalõiguse raames toimuvatest ametlikest ülekuulamistest. Neil on siiski juurdepääs sellisel viisil saadud teabele.

Artikkel 83

Rakendamisolulitused

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid käesoleva peatüki ühetaoliseks kohaldamiseks, eelkõige seoses järgmisega:

- a) artiklis 75 osutatud kontrolli teostamine seoses ettevõtjate valiku, kontrollimäära ja ajakavaga;

[...]

- b) [...] artiklis 78 [...] osutatud [...] **vastastikuse abi** elluviimine [...] ;

[...]

[...]

c)[...] artikli **79 lõike 2 punktis b** [...] osutatud aruannete sisu ja muud käesoleva peatüki alusel vajalikud teated.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

IV peatükk

Tingimuslikkusega seotud kontrollisüsteem ja karistused

Artikkel 84

Tingimuslikkusega seotud kontrollisüsteem

1. Liikmesriigid loovad kontrollisüsteemi, millega [...] **kontrollitakse, kas määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 11 lõikes 1 ning määruse (EL) nr 228/2013 IV peatükis ja määruse (EL) nr 229/2013 IV peatükis osutatud toetuse¹⁶ saajad täidavad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise I peatüki 2. jaos osutatud kohustusi [...]. Liikmesriigid, kes kohaldavad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklit 25, võivad kehtestada lihtsustatud kontrollisüsteemi:**
- a) toetusesaajate puhul, kes saavad toetust määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 25 alusel, või
 - b) väikepõllumajandustootjate puhul, kelle liikmesriigid on määratlenud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 25 alusel ja kes sellist toetust ei taotle.

Kui liikmesriik seda artiklit ei kohalda, võib ta kehtestada lihtsustatud kontrollisüsteemi põllumajandustootjate puhul, kelle artikli 67 lõike 1 kohaselt deklareeritud põllumajandusliku majapidamise maksimumsuurus ei ületa viit hektarit põllumajandusmaad.

¹⁶ Mõistete „abi“, „toetus“ ja „maksed“ kasutamise järjepidevust tuleks sobival ajal kontrollida.

Liikmesriigid võivad kasutada olemasolevaid kontrolli- ja haldussüsteeme, et tagada tingimuslikkusega seotud õigusnormide täitmine.

Kõnealused süsteemid peavad olema kooskõlas käesoleva lõike esimeses **ja teises** lõigus osutatud kontrollisüsteemidega.

Liikmesriigid vaatavad esimeses **ja teises** lõigus osutatud kontrollisüsteemid igal aastal läbi, võttes arvesse saavutatud tulemusi.

2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „nõue“ – iga üksik kohustuslik majandamisnõue, mis tuleneb teatud õigusakti raames määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 11 osutatud liidu **õigusaktidest** ja erineb sisuliselt sama **õigusakti** muudest nõuetest;
- b) „**õigusakt**“ – määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklis 11 loetletud direktiivid ja määrused.

3. Lõikes 1 osutatud kontrollisüsteemide puhul teevad liikmesriigid järgmist:

- a) lisavad kohapealsed kontrollid, et kontrollida määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise [...] **I** peatüki 2. jaos sätestatud kohustuste täitmist toetusesaajate poolt;
- b) võivad nõuetest, standarditest, **õigusaktidest** või tingimuslikkusega seotud valdkondadest olenevalt otsustada teha kontrolle, **sealhulgas halduskontrolle**, mis on juba ette nähtud asjaomase nõude, standardi, **õigusakti** või tingimuslikkusega seotud valdkonna puhul kohaldatavate kontrollisüsteemidega, tingimusel et selliste kontrollide mõjus on vähemalt punktis a osutatud kohapealsete kontrollidega samaväärne;

- c) võivad punktis a osutatud kohapealsete kontrollide tegemiseks vajaduse korral kasutada kaugseiret või pindala seiresüsteemi **või neid toetavaid asjakohaseid tehnoloogiaid**;
- d) kehtestavad kontrollivalimi punktis a osutatud kontrollide jaoks, mis tehakse igal aastal riskianalüüsi põhjal, **võttes arvesse põllumajandusettevõtte struktuuri ja mittevastavuste olemuslikku riski**, [...] ning mis peab sisaldama juhuvalikut ja hõlmama vähemalt 1 % toetusesaajatest, kes saavad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] [...] **artikli 11 lõikes 1 osutatud toetust**;
- e) **direktiiviga 96/22/EÜ seotud tingimuslike kohustuste puhul loetakse järelevalvekava erivalimi tase vastavaks punktis d kehtestatud miinimumtaseme nõudele.**
- f) **võivad lõike 1 teises ja kolmandas lõigus osutatud lihtsustatud kontrollisüsteemi kasutades otsustada jätta käesoleva lõike punktis a osutatud kohapealsete kontrollide kohaldamisest välja kõnealuses punktis osutatud kohustuste täitmise kontrollimise, kui on võimalik tõendada, et asjaomaste toetusesaajate poolsete nõuete rikkumise juhtudel ei saanud olla tõsiseid tagajärgi õigusaktide ja standardite eesmärkide saavutamisele.**

Artikkel 85

Tingimuslikkusega seotud halduskaristuste süsteem

1. Liikmesriigid loovad süsteemi, millega nähakse ette halduskaristuste kohaldamine toetusesaajate suhtes, kellele on osutatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 11 lõikes 1 ja kes ei vasta asjaomasel kalendriaastal tingimuslikkusega seotud õigusnormidele, nagu on sätestatud määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise [...] I peatüki 2. jaos (edaspidi „karistussüsteem“).

Selle süsteemi kohaselt kohaldatakse esimeses lõigus osutatud halduskaristusi üksnes juhul, kui mittevastavus on toetusesaajale vahetult omistatava tegevuse või tegematajätmise tagajärg[...], ja kui täidetud on üks või mõlemad järgmistest tingimustest:

- a) mittevastavus on seotud toetusesaaja põllumajandusliku tegevusega [...];
- b) **mittevastavus on seotud [...] määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artikli 3 punktis b määratletud põllumajandusliku majapidamisega [...] või muude toetusesaaja hallatavate sama liikmesriigi territooriumil asuvate pindaladega.**

Esimeses lõigus osutatud karistust ei kohaldata siiski metsaalade suhtes juhul, kui asjaomase ala puhul ei ole taotletud toetust vastavalt määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] artiklitele 65 ja 66.

2. Lõikes 1 osutatud karistussüsteemide puhul teevad liikmesriigid järgmist:

- a) lisavad halduskaristuste kohaldamise normid, juhul kui asjaomasel kalendriaastal või asjaomastel aastatel on maa üle antud. Kõnealustes normides peab mittevastavusega seotud vastutus üleandjate ja ülevõtjate vahel olema jaotatud õiglaselt ja erapooletult.

Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „üleandmine“ mis tahes liiki tehingut, mille tulemusel põllumajandusmaa lakkab olemast üleandja kasutuses;

- b) võivad olenemata lõikest 1 otsustada mitte kohaldada karistust toetusesaaja ja kalendriaasta kohta, kui karistuse summa on kuni [...] **250** eurot. **Toetusesaajat teavitatakse** avastatud mittevastavusest ja kohustusest võtta **edaspidiseks** parandusmeetmeid;
- c) näevad ette, et halduskaristust ei tohi määrata, kui mittevastavuse põhjuseks on vääraratu jõud **või erandlikud asjaolud, nagu on sätestatud artiklis 3.**

3. Halduskaristuse kohaldamine ei mõjuta selliste kulude seaduslikkust ja korrektsust, mille suhtes seda kohaldatakse.

Artikkel 86

Halduskaristuse kohaldamine ja arvutamine

1. Määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise [...] **I** peatüki 2. jaos sätestatud halduskaristusi kohaldatakse, vähendades asjaomasele toetusesaajale seoses toetusetaotlusega, **mis on esitatud või mis esitatakse** mittevastavuse tuvastamise kalendriaasta jooksul, tehtud või tehtavate kõnealuse määruse kõnealuses jaos loetletud [...] maksete kogusummat või jättes ta nendest maksetest ilma.

Kõnealuste vähendamiste ja ilmajätmiste arvutamisel* võetakse arvesse kindlakstehtud mittevastavuse raskusastet, ulatust, püsivust ja korduvust [...] **ning – kui liikmesriigid nii otsustavad** – tahtlikkust. Määratavad karistused peavad olema hoiatavad ja proportsionaalsed. **Kui pindala seiresüsteemi ei kasutata alternatiivina artikli 84 lõike 3 punktis d osutatud kontrollvalimi kohapealsele kontrollimisele, peavad karistused vastama** käesoleva artikli lõigetes 2, **2a, 2c ja 3** sätestatud kriteeriumidele. **Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud halduskaristused põhinevad artikli 84 lõike 3 kohaselt tehtud kontrollidel.**

2. Vähendamine on [...] kas **1 %**, **3 %** **või 5 %** käesoleva artikli lõikes 1 osutatud maksete kogusummast.
- 2a. **Kui mittevastavusel ei ole asjaomase standardi või nõude eesmärgi saavutamisele mingeid tagajärgi või kui need tagajärjed on tähtsusetud, siis halduskaristust ei kohaldata. Toetusesaajat teavitatakse mittevastavusest ja võimalikest parandusmeetmetest.**

* Sõltuvalt Euroopa Kohtu otsusest C-361/19 järgneb selgitus aasta kohta, millel arvutus peaks põhinema.

[...] **Kui mittevastavus püsib või kordub** kolme järjestikkuse kalendriaasta jooksul, **võidakse** kohaldada lõike 2 kohast vähendamist[...].

[...]

Liikmesriigid võivad määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] III jaotise [...] I peatüki 3. jaos sätestatud põllumajandusettevõtete nõuandeteenuste raames näha ette kohustusliku koolituse toetusesaajatele, **kelle suhtes on kohaldatud käesolevat lõiget.**

- 2b. Kui liikmesriik kasutab mittevastavuste avastamiseks artikli 64 lõike 1 punktis c osutatud pindala seiresüsteemi, võib ta otsustada kohaldada lõikes 2 sätestatust väiksemaid vähendusprotsente.**
- 2c. Kui mittevastavusel on tõsised tagajärjed asjaomase standardi või nõude eesmärgi saavutamisele, on vähendusprotsent suurem kui vastavalt lõikele 2 kohaldatud vähendusprotsent.**
- 3. Korduvuse või, kui see on kohaldatav, tahtlikkuse korral on vähendusprotsent suurem kui vastavalt lõikele 2 kohaldatud vähendusprotsent. Äärmusliku ulatuse, raskusastme või püsivusega tahtliku mittevastavuse korral võib toetusesaaja järgmiseks kalendriaastaks välja arvata kõikidest lõike 1 esimeses lõigus osutatud maksetest.**

3a. Muudel kui lõikes 2c osutatud juhtudel võivad liikmesriigid otsustada mitte kohaldada halduskaristust toetusesaajate suhtes, kelle suhtes kohaldatakse artikli 84 lõike 1 teises ja kolmandas lõigus osutatud lihtsustatud kontrollisüsteemi.

[...]

[...]4. Selleks et tagada liikmesriikidele võrdsed tingimused ning karistussüsteemi tõhusus, **proportsionaalsus** ja hoiatav mõju, antakse komisjonile õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, millega täiendatakse käesolevat määrust [...] **üksikasjalike** normidega karistuste kohaldamise ja arvutamise kohta.

Artikkel 87

Tingimuslikkusega seotud halduskaristustest tulenev summa

Liikmesriigid võivad endale jätta [...] **25 %** artiklis 86 osutatud vähendamiste ja ilmajätmiste kohaldamisest tulenevatest summadest.

V jaotis

Ühissätted

I PEATÜKK

Teabe edastamine

Artikkel 88

Teabevahetus

1. Lisaks määruses (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] sätestatule edastavad liikmesriigid komisjonile järgmise teabe ning järgmised deklaratsioonid ja dokumendid:
 - a) akrediteeritud makseasutuste ja akrediteeritud koordineerivate asutuste puhul:
 - i) nende akrediteerimisdokument;
 - ii) nende ülesanded (akrediteeritud makseasutus või akrediteeritud koordineeriv asutus);
 - iii) vajaduse korral nende akrediteerimise kehtetuks tunnistamine;
 - b) sertifitseerimisasutuste puhul:
 - i) nende nimi;
 - ii) nende aadress;
 - c) fondide rahastatud tegevustega seotud meetmete puhul:
 - i) akrediteeritud makseasutuse või akrediteeritud koordineeriva asutuse allkirjastatud kuludeklaratsioonid, mis kehtivad ka maksetaotlustena ja millele on lisatud nõutud teave;

- ii) EAGFi puhul nende finantsnõuete prognoosid ning EAFRD puhul aasta jooksul esitatavate kuluproгноoside ajakohastatud versioonid ja järgneva eelarveaasta kuluproгноosid;
- iii) vahendite haldaja kinnitus ja akrediteeritud makseasutuste raamatupidamise aastaaruanded.

[...]

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni korrapäraselt IV jaotise II peatükis osutatud ühtse süsteemi kohaldamisest. Komisjon korraldab liikmesriikidega selleteemalisi arvamustevahetusi.

Artikkel 89

Konfidentsiaalsus

1. Liikmesriigid ja komisjon võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada käesoleva määruse kohaselt rakendatavate kontrollimeetmete ning raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise raames edastatud või saadud teabe konfidentsiaalsus.

Kõnealuse teabe suhtes kohaldatakse määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96 artiklis 8 sätestatud õigusnorme.

2. Ilma et see piiraks kohtumenetlusi käsitlevate siseriiklike sätete kohaldamist, kehtib IV jaotise III peatükis sätestatud kontrollimise käigus kogutud teabe suhtes ametisaladuse kaitse põhimõte. Kõnealust teavet tohib edastada ainult isikutele, kes tulenevalt oma kohustustest liikmesriikides või liidu institutsioonides peavad kõnealuste kohustuste täitmiseks olema sellest teadlikud.

Rakendamisolitused

Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse normid järgmise suhtes:

- a) komisjonile edastatavate või talle kättesaadavaks tehtavate järgmiste dokumentide vorm, sisu, perioodilisus, tähtajad ja tingimused:
 - i) kuludeklaratsioonid ja -proгноosid, samuti nende ajakohastatud versioonid, sealhulgas sihtotstarbelised tulud;
 - ii) vahendite haldaja kinnitus ja makseasutuste raamatupidamise aastaaruanded;
 - iii) raamatupidamisaruannete sertifitseerimisaruanded;
 - iv) akrediteeritud makseasutuste, akrediteeritud koordineerivate asutuste ja sertifitseerimisasutuste nimed ja identifitseerimisandmed;
 - v) fondide rahastatavate kulude arvessevõtmise ja maksmise kord;
 - vi) liikmesriikide poolt maaelu arengu sekkumistega seoses tehtud finantskohandusi käsitlevad teated;
 - vii) artikli 57 kohaselt võetud meetmeid käsitlev teave;
- b) teabe ja dokumentide komisjoni ja liikmesriikide vahel vahetamise kord, samuti infosüsteemide rakendamine, sealhulgas kõnealuste süsteemidega töödeldavate andmete liik, vorm ja sisu ning nende säilitamise normid;
- c) liikmesriikide poolt komisjonile esitatav teave ja statistika ning esitatavad dokumendid ja aruanded, teavitamise tähtajad ja meetodid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

II peatükk

Euro kasutamine

Artikkel 91

Üldpõhimõtted

1. Summad, mis on esitatud komisjoni otsustes ÜPP strateegiakavade vastuvõtmise kohta, komisjoni kulukohustuste ja maksete summad ning tõendatud või kinnitatud kulude summad ning liikmesriikide kuludeklaratsioonide summad väljendatakse ja makstakse eurodes.
2. Põllumajandussektori õigusaktides kehtestatud hinnad ja summad väljendatakse eurodes.

Euro kasutusele võtnud liikmesriikides tasutakse või nõutakse need sisse eurodes ning muudes liikmesriikides nende omavääringus.

Artikkel 92

Vahetuskurss ja rakendusjuht

1. Artikli 91 lõikes 2 osutatud hinnad ja summad konverteeritakse liikmesriikides, mis ei ole eurot kasutusele võetud, omavääringusse vahetuskursi abil.
2. Vahetuskursi rakendusjuhuks on:
 - a) kaubavahetuses kolmandate riikidega sissenõutavate või tasutavate summade puhul impordi või ekspordiga seotud tolliformaalsuste täitmine;
 - b) kõigil muudel juhtudel asjaolu, millega saavutatakse tehingu majanduslik eesmärk.

3. Kui määrusega (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] ette nähtud otsetoetus makstakse toetusesaajale muus vääringus kui euro, konverteerivad liikmesriigid eurodes väljendatud toetusesumma omavääringusse, võttes aluseks kõige uuema vahetuskursi, mille Euroopa Keskpank on avaldanud enne selle aasta 1. oktoobrit, mille jaoks toetust antakse.

Erandina esimesest lõigust võivad liikmesriigid nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel otsustada konverteerimise teostada Euroopa Keskpanga kehtestatud keskmise vahetuskursi alusel ühe kuu jooksul enne selle aasta 1. oktoobrit, mille jaoks toetust antakse. Selle võimaluse valinud liikmesriigid kehtestavad ja avaldavad kõnealuse keskmise vahetuskursi enne kõnealuse aasta 1. detsembrit.

4. Mis puutub EAGFi, siis kuludeklaratsioone koostades kohaldab liikmesriik, kes ei ole eurot kasutusele võtnud, sama vahetuskurssi, mida ta kasutas toetusesaajatele maksete tegemiseks või tulu saamiseks, järgides käesoleva peatüki sätteid.

5. **Selleks et täpsustada lõikes 2 osutatud rakendusjuhtu või määrata see kindlaks turukorraldusest või kõnealusest summast tulenevatel põhjustel**, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega, mis käsitlevad kõnealuseid rakendusjuhte ja kasutatavat vahetuskurssi. Konkreetse rakendusjuhu määramisel võetakse arvesse järgmisi kriteeriume:

- a) vahetuskursi kohanduste tegelik kohaldatavus niipea kui võimalik;
- b) turukorralduse alusel sooritatud analoogsete toimingute rakendusjuhtude sarnasus;
- c) turukorraldusega seotud erinevate hindade ja summade rakendusjuhtude ühtsus;
- d) sobivate vahetuskursside kohaldamise kontrolli otstarbekus ja tõhusus.

6. Selleks et ära hoida seda, et liikmesriigid, kes ei ole eurot kasutusele võtnud, kohaldavad eri vahetuskursse ühelt poolt saadud tulu ja toetusesaajatele makstud toetuse kirjendamisel muus vääringus kui euros ning teiselt poolt makseasutuse poolt kuludeklaratsioonide koostamisel, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, täiendades käesolevat määrust õigusnormidega vahetuskursi kohta, mida kohaldatakse makseasutuse raamatupidamises kuludeklaratsioonide koostamisel ja riikliku ladustamise toimingute registreerimisel.

Artikkel 93

Kaitsemeetmed ja erandid

1. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, et tagada liidu õiguse kohaldamist, kui omavääringuga seotud erandlikud rahandustavad võivad seda ohustada. Kõnealused rakendusaktid võivad kehtivatest õigusnormidest kõrvale kalduda üksnes ajavahemikuks, mis on rangelt vajalik.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Euroopa Parlamenti, nõukogu ja liikmesriike teavitatakse viivitamata esimeses lõigus osutatud meetmetest.

2. Kui omavääringuga seotud erandlikud rahandustavad võivad ohustada liidu õiguse kohaldamist, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 100 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust käesolevast peatükist tehtavate eranditega järgmistel juhtudel:
- a) kui riik kasutab ebaharilikke valuutavahetusvõtteid, näiteks erinevaid vahetuskursse, või rakendab vahetuslepinguid;
 - b) kui mõne riigi omavääring ei ole ametlikul valuutabörsil noteeritud või kui sellise omavääringu muutused võiksid põhjustada kaubandusmoonutusi.

Artikkel 94

Euro kasutamine euroalasse mittekuuluvate liikmesriikide poolt

1. Kui liikmesriik, kes ei ole eurot kasutusele võtnud, otsustab tasuda põllumajandussektori õigusaktidest tulenevaid kulusid eurodes, mitte omavääringus, võtab kõnealune liikmesriik meetmeid selle tagamiseks, et euro kasutamine ei tooks kaasa süstemaatilisi eeliseid võrreldes omavääringu kasutamisega.
2. Liikmesriik teatab komisjonile kavandatud meetmetest enne nende jõustumist. Kõnealused meetmed ei või jõustuda enne, kui komisjon on teatanud oma nõusolekust.

III peatükk

Aruandlus

Artikkel 95

Iga-aastane finantsaruanne

Igale eelarveaastale järgneva aasta septembri lõpuks koostab komisjon finantsaruande fondide haldamise kohta möödunud eelarveaasta jooksul ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

IV peatükk

Läbipaistvus

Artikkel 96

Toetusesaajaid käsitleva teabe avaldamine

1. [Määruse (EL) .../... (ühissätete määrus) artikli 44 lõigete 3–4[...]] **kohaldamisel** ning **kooskõlas** käesoleva artikli lõigetega 2, 3 ja 4 tagavad liikmesriigid fondidest toetuse saajate andmete iga-aastase tagantjärele avaldamise [...].
2. EAGFist ja EAFRDst toetuse saajate suhtes kohaldatakse [määruse (EL) .../... (ühissätete määrus) artikli 44 lõike 3 punkte **a, b, d, e, h, i, l** ning artikli 44 lõiget 4 [...]]. Määruse (EL) .../... (ühissätete määrus) artikli 44 lõike 3 punkti e kohaldatakse üksnes tegevuse eesmärgil. EAFRD suhtes kohaldatakse määruse (EL) .../... (ühissätete määrus) artikli 44 lõike 3 punkti k [...].

3. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:

„tegevus“ – meede, **sektor** või sekkumisliik;

„tegevuse kogumaksumus“ – iga EAGFi või EAFRD rahastatud meetme, sektori või sekkumisliigi puhul vastav toetussumma, mille toetusesaaja on saanud asjaomasel eelarveaastal. Seoses toetustega, mis vastavad EAFRDst rahastatud sekkumisliikidele, vastavad avaldatavad summad avaliku sektori rahastamise kogusummale, mis hõlmab nii liidu kui ka riiklikku osalust;

„asukohatähis või tegevuse asukohatuvastus“ – omavalitsusüksus, kus toetusesaaja elab või on registreeritud, ning võimaluse korral sihtnumber või selle osa, et omavalitsusüksus kindlaks teha[...].

4. Kõnealuse määruse artikli 44 lõigetes 3–4 [...] osutatud teave avaldatakse igas liikmesriigis ühel veebisaidil. Kõnealune teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest.

Liikmesriigid ei avalda määruse (EL) .../... [ühissätete määrus] artikli 44 lõike 3 punktides a ja b osutatud teavet, kui toetusesaajale ühe aasta jooksul makstav toetus on 1250 eurot või väiksem.

Artikkel 97

Toetusesaajate teavitamine neid puudutavate andmete avaldamisest

Liikmesriigid teavitavad toetusesaajaid sellest, et nende andmed avaldatakse artikli 96 kohaselt ning et liidu finantshuvide tagamise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid nende isikuandmeid töödelda.

Määruse (EL) 2016/679 nõuete kohaselt teavitavad liikmesriigid toetusesaajaid seoses isikuandmetega kõnealuse määruse kohastest õigustest ning kõnealuste õiguste kasutamisel kohaldatavast korrast.

Artikkel 98

Rakendamisevolitused

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega sätestatakse normid:

- a) artiklite 96 ja 97 kohase avaldamise vormi, sealhulgas meetme või **sekkumisliigi** esitamiseviisi, ning ajakava kohta;
- b) artikli 97 ühetaoliseks kohaldamiseks;
- c) komisjoni ja liikmesriikide koostöö kohta.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 101 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

V peatükk

Isikuandmete kaitse

Artikkel 99

Isikuandmete töötlemine ja kaitse

1. Ilma et see piiraks artiklite 96–98 kohaldamist, koguvad liikmesriigid ja komisjon isikuandmeid oma vastavate käesoleva määruse kohaste haldus-, kontrolli- ja auditeerimisülesannete ning seire- ja hindamiskohustuste täitmiseks, eelkõige seoses II jaotise II peatükis, III jaotise III ja IV peatükis, IV jaotises ning V jaotise III peatükis sätestatud ülesannete ja kohustustega, samuti statistilistel eesmärkidel, ega töötle neid andmeid muul eesmärgil.
2. Isikuandmete töötlemisel määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] kohase seire ja hindamise ning statistilistel eesmärkidel muudetakse andmed anonüümseks ja neid töödeldakse üksnes koondatud kujul.
3. Isikuandmeid töödeldakse kooskõlas määrustega (EÜ) nr 45/2001 ja (EL) 2016/679. Eelkõige ei säilitata selliseid andmeid andmesubjektide kindlakstegemist võimaldaval kujul kauem, kui on vajalik kõnealuste andmete kogumise või hilisema töötlemise eesmärgi täitmiseks, võttes arvesse kohaldatavas liikmesriigi ja liidu õiguses sätestatud minimaalseid andmete säilitamise tähtaegu.
4. Liikmesriigid teavitavad andmesubjekte, et nende isikuandmeid võidakse töödelda liikmesriikide ja liidu asutustes vastavalt lõikele 1 ning et neil on sellega seoses määrustes (EÜ) nr 45/2001 ja (EL) 2016/679 sätestatud andmekaitsealased õigused.

VI jaotis

Delegeeritud õigusaktid ja rakendusaktid

Artikkel 100

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklites 10, 15, 21, 36, [...], 42, 45, 50, [...] 58, 62, 72, 74, **75**, [...] 86, 92, 93 ja 103 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile seitsmeks aastaks alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast. Komisjon esitab volituste delegeerimise kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne seitsmeaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament või nõukogu võivad artiklites 10, 15, 21, 36, [...], 42, 45, 50, [...], 58, 62, 72, 74, **75**, [...] 86, 92, 93 ja 103 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse kõnealuses otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artiklite 10, 15, 21, 36, [...], 42, 45, 50, [...], 58, 62, 72, 74, **75**, [...] 86, 92, 93 ja 103 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub ainult juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole esitanud vastuväiteid kahe kuu jooksul pärast kõnealusest õigusaktist teatamist Euroopa Parlamendile ja nõukogule või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on mõlemad enne nimetatud ajavahemiku lõppemist komisjonile teatanud, et nad ei kavatse vastuväiteid esitada. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 101

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab põllumajandusfondide komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

Artiklite 10, 11, 15, 16, 19, 21, 24, 30, 37, 38, 39, 40, 42, 45, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 62, 73, 83, 90, 93 ja 98 kohaldamisel seoses küsimustega otsetoetuste vormis sekkumiste, maaelu arengu sekkumiste ja ühise turukorralduse kohta abistab komisjoni vastavalt põllumajandusfondide komitee, määrusega (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] loodud ühise põllumajanduspoliitika komitee ning määrusega (EL) nr 1308/2013 loodud põllumajandusturgude ühise korralduse komitee.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

VII jaotis

Lõppsätted

Artikkel 102

Kehtetuks tunnistamine

1. Määrus (EL) nr 1306/2013 tunnistatakse kehtetuks.

Kuid:

- a) määruse (EL) 1306/2013 artiklit 5, artikli 7 lõiget 3, artikleid 9, **21** ja 34, artikli 35 lõiget 4, artikleid 36, 37, 38, 43, 51, 52, 54, **59, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, artikli 102 lõiget 2**, artikleid 110 ja 111 ning asjaomaseid rakendus- ja delegeeritud sätteid kohaldatakse jätkuvalt [...] seoses **kuludega, mis on kantud, ja maksetega, mis on tehtud määruse (EL) nr 1307/2013 kohaldamisel elluviidud tegevuse raames kalendriaastal 2020 ja varem ning seoses ülejäänud meetmetega, mida rahastatakse EAGFist [...] kuni käesoleva määruse kohaldamise alguse kuupäevani**, ning EAFRD puhul seoses määruse (EL) nr 1305/2013 alusel komisjoni poolt heaks kiidetud maaelu arengu programmide raames tehtud kulude ja maksetega.
- b) Määruse (EL) nr 1306/2013 artiklit 69 kohaldatakse jätkuvalt seoses kulude ja maksetega, mis on tehtud määruse (EL) nr 1307/2013 kohaselt rakendatud tegevuste eest ning määruse (EL) nr 1305/2013 alusel komisjoni poolt heaks kiidetud maaelu arengu programmide raames ja määruse (EL) nr 1306/2013 II jaotise I peatükis sätestatud muude ÜPP meetmete eest, mida rakendati enne käesoleva määruse, määruse (EL) .../... [ÜPP strateegiakava määrus] ja määruse (EL) nr 1308/2013 (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) .../...) ¹⁷ jõustumist.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [...] määrus (EL) .../... (ELT L [...], [...], lk [...]).

- c) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõiget 2 kohaldatakse jätkuvalt seoses määruse (EL) nr 1305/2013, määruse (EÜ) 1698/2005 ja määruse 27/2004 (maaelu arengu ajutine rahastamisvahend) alusel komisjoni poolt heaks kiidetud maaelu arengu programmide raames deklareeritud tuludega.

2. Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid loetakse vastavalt lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 103

Üleminekumeetmed

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 100[...] vastu delegeeritud õigusakte, **mis on vajalikud, et tagada sujuv üleminek määruses (EL) nr 1306/2013 ette nähtud korralt, nagu on osutatud artiklis 102, käesolevas määruses sätestatud korrale**, täiendades vajaduse korral käesolevat määrust eranditega, mida tehakse käesolevas määruses sätestatud õigusnormidest, ja kõnealustesse õigusnormidesse tehtavate lisandustega.

Artikkel 104

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2023[...].

[...]

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel

president

Nõukogu nimel

eesistuja
